

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Anna Fialová

Řízení ve statusových věcech právnických osob

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Ing. Radka Zahradníková, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 11. 11. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 155 054 znaků včetně mezer.

V Praze dne _____

Anna Fialová

Poděkování

Děkuji své vedoucí diplomové práce doc. JUDr. Ing. Radce Zahradníkové, LL.M., Ph.D. za ochotu ujmout se vedení mé práce, za pomoc při jejím zpracování a za cenné rady, které mi při psaní práce poskytla. Zároveň děkuji své rodině a přátelům za velkou podporu v průběhu celého mého studia.

Obsah

ÚVOD.....	1
1. Právníkové osoby.....	4
1.1. Vymezení pojmu právníkové osoby.....	4
1.2. Základní typy právníkových osob.....	5
1.3. Statusové věci právníkových osob.....	7
2. Nesporná řízení.....	13
2.1. Nesporná řízení obecně.....	13
2.2. Prameny právní úpravy.....	14
2.3. Základní rozdíly mezi sporným a nesporným řízením.....	15
3. Řízení ve statusových věcech právníkových osob a jeho průběh.....	18
3.1. Zahájení řízení.....	18
3.2. Příslušnost soudů.....	19
3.3. Účastníci řízení.....	20
3.4. Průběh nalézacího řízení.....	24
3.4.1. Obecná pravidla pro průběh řízení.....	24
3.4.2. Specifická pravidla pro průběh některých druhů řízení.....	25
3.5. Rozhodnutí.....	27
4. Druhy řízení ve statusových věcech právníkových osob.....	31
4.1. Řízení související se zrušením a likvidací právníkových osob.....	31
4.2. Řízení související s orgány právníkových osob.....	35
4.3. Řízení ve věcech přeměn.....	42
4.4. Řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právníkové osoby.....	47
4.5. Další řízení.....	52
5. Komparace s právními úpravami jiných států.....	55
5.1. Komparace s právní úpravou v SRN.....	55
5.2. Komparace s právní úpravou v Rakousku.....	57
ZÁVĚR.....	60
Seznam použitých zkratk a pojmů.....	
Seznam použitých zdrojů.....	
Abstrakt.....	
Klíčová slova.....	
Abstract.....	
Key words.....	

ÚVOD

Význam právnických osob ve společnosti neustále roste. Je tomu tak zejména proto, že jejich prostřednictvím je fyzickým osobám umožněno dosahovat společného cíle, kterého by samy dosáhly s většími obtížemi. Na společenský význam právnických osob se tak váže i význam právní úpravy právnických osob, která jejich existenci a činnost reguluje.

S fungováním právnických osob je pak spojena spousta případů a záležitostí, které z povahy věci vyžadují, aby o nich bylo rozhodnuto soudem. V takových případech je zde totiž určitý veřejný zájem na rozhodnutí soudu a takový zásah je pro fungování právnické osoby potřebný. Tyto případy nastávají již od samotného vzniku právnické osoby, v průběhu její existence až po její zánik, a role soudu je tedy ve vztahu k právnickým osobám a jejich fungování velmi důležitá.

Právě věcmi právnických osob, ve kterých dle zákona rozhoduje soud, se budu zabývat v této diplomové práci, přičemž se konkrétně zaměřím na řízení ve statusových věcech právnických osob.

V rámci tématu této diplomové práce jsem si vymezila následující hypotézy, které v práci podrobněji rozeberu a v závěru této práce na tyto hypotézy odpovím. Předmětnými hypotézami jsou následující otázky:

- jaký je rozsah pojmu „*statusové věci právnických osob*“ a zda tento pojem v procesněprávním pojetí lze ztotožnit s jeho hmotněprávním pojetím dle OZ,
- zda se dají všechna řízení řazená do řízení ve statusových věcech právnických osob považovat za čistě nesporná řízení, či mají některá z nich prvky řízení sporných,
- zda lze všechna řízení zahájit i bez návrhu, nebo existují řízení ve statusových věcech právnických osob, která lze zahájit pouze na návrh,
- zda je ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice právní úprava těchto řízení výrazně odlišná, či se podobá české právní úpravě.

Struktura této diplomové práce je taková, že nejdříve popíši základní a obecné pojmy vztahující se k předmětu této diplomové práce a následně se budu zabývat již konkrétními aspekty daného tématu.

První kapitola bude věnována právnickým osobám, které jsou základním pojmem této diplomové práce. Proto nejdříve obecně vymezím pojem právnických osob a pojetí jejich právní osobnosti. V druhé podkapitole se pak budu zabývat jednotlivými základními typy právnických

osob, kterými jsou dle systematiky zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) korporace, fundace a ústavy. Toto vymezení je pro komplexnost této práce důležité především proto, aby bylo jasné, na jaké subjekty se právní úprava řízení ve statusových věcech právnických osob vztahuje. Nakonec se podrobněji zaměřím na vymezení pojmu „statusové věci právnických osob“ jako takového, a to zejména na vymezení rozsahu tohoto pojmu, na kterém se odborná veřejnost zcela neshodne.

Jelikož patří řízení ve statusových věcech právnických osob mezi řízení nesporná, budu se v druhé kapitole zabývat nespornými řízeními jako druhem občanského řízení soudního. Nejdříve obecně popíši jednotlivé charakteristiky nesporných řízení a co je předmětem těchto řízení. V druhé podkapitole se budu věnovat pak zaměřím pramenům právní úpravy nesporných řízení v minulosti i současnosti. Nakonec se v rámci předmětné kapitoly zaměřím na rozdíly sporných a nesporných řízení, a to hlavně na jejich rozdílné zásady, které je ovládají, a další charakteristiky, které je od sebe odlišují.

Ve třetí, stěžejní kapitole pak přejdu k podrobnostem o samotném řízení ve statusových věcech právnických osob. V rámci této kapitoly popíši celý průběh a zvláštnosti těchto řízení. Nejdříve se budu zabývat zahájením předmětných řízení, a to zejména tím, zda se zahajují pouze na návrh, či je lze zahájit i z moci úřední. Další podkapitola bude věnována příslušnosti soudu a tomu, jakým způsobem je v těchto řízeních stanoven příslušný soud. Ve třetí podkapitole budou vymezení účastníci řízení ve statusových věcech právnických osob a pravidla tohoto jejich vymezení. Poté se budu soustředit přímo na samotný průběh řízení ve statusových věcech právnických osob, kdy chronologicky přiblížím jednotlivé kroky v průběhu těchto řízení. Závěrečná podkapitola pak bude věnována rozhodnutí v řízení ve statusových věcech právnických osob, a to především v kontextu toho, zda se zpravidla jedná o rozhodnutí deklaratorní, či konstitutivní a jakou má takové rozhodnutí formu.

Čtvrtou kapitolu věnuji vybraným druhům řízení ve statusových věcech právnických osob, které budou rozděleny podle jejich předmětu. Nejdříve vymežím řízení týkající se zrušení právnických osob a jejich likvidace. Následně se podrobněji rozeberu řízení týkající se orgánů právnických osob. Samostatně se pak budu věnovat řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby, a to s ohledem na jeho specifickou a rozsáhlou rozhodovací praxi soudů. Další podkapitola pak bude věnována nesporným řízením, která se týkají přeměn právnických osob a která jsou do statusových věcí právnických osob taktéž řazena. Nakonec vymežím ještě některá

další řízení, která nelze zařadit do výše uvedených kategorií, ale považuji za důležité je v rámci této diplomové práce zmínit.

Závěrečná kapitola bude sloužit ke komparaci právního režimu a právní úpravy řízení ve statusových věcech právnických osob v České republice s právní úpravou těchto řízení ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. Právní řády těchto států lze v mnoha ohledech považovat za podobné českému právnímu řádu. Cílem této kapitoly tedy bude zjistit, zda je tomu tak i v případě řízení ve statusových věcech právnických osob.

V závěru této diplomové práce pak provedu shrnutí zjištěných poznatků a vyhodnotím, jakým způsobem byly zodpovězeny výše vymezené hypotézy.

1. Právní osoby

Pojem právnické osoby je obecným pojmem, který v sobě zahrnuje zákonem vymezené právní subjekty, kterými se v této práci budu v kontextu řízení ve statusových věcech právnických osob zabývat. V rámci první kapitoly, pro účely komplexnosti této diplomové práce, nejdříve stručně vymezím pojem právnických osob, jejich základní druhy a dále se hlouběji zaměřím na problematiku toho, co lze zahrnout pod pojem „*statusové věci právnických osob*“.

1.1. Vymezení pojmu právnické osoby

Pojem právnické osoby je vymezen v ust. § 20 odst. 1 věta první OZ, který ji definuje jako „*organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná*“.

Ze znění této definice nelze jednoznačně poznat, co je přesně právnickou osobou, jako je tomu v případě definice osoby fyzické, která je jasně definovatelná a rozpoznatelná. S definicí právnické osoby jsou v právní teorii spojeny určité teorie, které popisují zejména charakter a původ právnické osoby. Z výše uvedeného ustanovení OZ lze potom dovodit, že zákon „*kombinuje teorii fikce, podle které se vůle člověka považuje za vůli fiktivní právnické osoby a tato fikce musí být zákonem stanovená, a zároveň teorii organickou, která vychází z toho, že právnická osoba představuje ‚duchovní organismus‘ s vlastní vůlí, kterou zákon retrospektivně uznává.*“¹

Jak vyplývá z ust. § 20 odst. 1 věta první OZ, právnická osoba je určitý společenský útvar, který je nadaný právní osobností. Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.² Pojetí právní osobnosti právnické osoby v OZ je velice široké; právní osobnost právnické osoby je však bez ohledu na její předmět činnosti omezena její povahou³, kdy právnické osoby nemohou mít určitá práva a povinnosti, které z povahy věci přísluší pouze fyzickým osobám (např. nenáleží jim právo sepsat závěť).⁴ Ust. § 118 OZ pak stanovuje, že tuto právní osobnost má právnická osoba od svého vzniku do svého zániku.

¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-3-7], k ust. § 20 OZ.

² Ust. § 15 OZ.

³ Ust. § 20 odst. 1 věta druhá OZ.

⁴ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 20 OZ.

Na rozdíl od fyzických osob však zákon ve vztahu k osobám právnickým nehovoří o svéprávnosti. Svěprávnost je vymezena v ust. § 15 odst. 2 OZ jako způsobilost na sebe vlastním právním jednáním brát práva a zavazovat se k povinnostem, tedy právně jednat. To, že právnická osoba není svéprávná osoba, lze dovodit také ze znění ust. § 151 odst. 1 OZ, dle kterého „zákon stanoví, popřípadě zakladatelské právní jednání určí, jakým způsobem a v jakém rozsahu členové orgánů právnické osoby za ni rozhodují a nahrazují její vůli.“ Z tohoto ustanovení vyplývá, že právnická osoba nemůže mít jako taková vlastní vůli, a není tedy svéprávná. Za právnickou osobu pak jedná jako zástupce zpravidla člen jejího statutárního orgánu, jak je stanoveno v ust. § 164 OZ.⁵

Právnickou osobu lze ustanovit několika různými způsoby. Nejčastěji tomu tak bude zakladatelským právním jednáním, příp. může být právnická osoba založena zákonem, rozhodnutím orgánu veřejné moci, popřípadě jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis.⁶

Na základě toho lze rozlišit právnické osoby soukromého práva a veřejného práva, kdy právnické osoby veřejného práva jsou založeny zákonem, rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis. Právnické osoby veřejného práva pak podléhají zákonu, na základě kterého byly založeny, a ustanovení OZ se na ně použijí jen tehdy, pokud se to slučuje s jejich právní povahou.⁷ Právnické osoby soukromého práva jsou zpravidla zřízeny zakladatelským právním jednáním, tedy na základě vůle fyzických či jiných právnických osob. Právnické osoby veřejného a soukromého práva se pak kromě formy zřízení odlišují i účelem jejich založení, předmětem činnosti a právní úpravou, kterou se řídí.⁸

1.2. Základní typy právnických osob

OZ rozlišuje tři základní typy právnických osob, kterými jsou korporace, fundace a ústav. Tyto typy právnických osob se přitom liší obecně jejich složením, a to z hlediska toho, zda se jedná o společenství osob, souhrn majetku, nebo kombinaci obou těchto prvků, jak je popsáno níže v této podkapitole.

⁵ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-3-7], k ust. § 15 OZ.

⁶ Ust. § 122 OZ.

⁷ Ust. § 20 odst. 2 OZ.

⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-3-7], k ust. § 20 OZ.

Korporace

Korporace je právnická osoba, která představuje společenství osob.⁹ Může mít však, pokud to umožňuje zákon, také pouze jednoho člena.¹⁰ Korporaci lze přisoudit tři základní vlastnosti, a to že (i) sjednocuje zájmy svých členů pro plnění určitého účelu korporace, (ii) členové korporace se podílejí na jejím vnitřním rozhodování a na vytváření její vůle a (iii) její majetek je oddělen od majetku jejích členů a naopak.¹¹

Do korporací se řadí především spolky podle ust. § 214 a násl. OZ, obchodní korporace podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“) a další právnické osoby jako například společenství vlastníků jednotek podle ust. § 1194 a násl. nebo politické strany a hnutí.¹²

Fundace

Fundace je v ust. § 303 OZ vymezena jako „*právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena.*“ Na rozdíl od korporace, která se vyznačuje jako společenství osob, je tedy fundace (i) tvořená majetkem, který (ii) je vyčleněný, a tedy oddělený od majetku jiných osob, a (iii) tento majetek má sloužit k určitému účelu. Tento účel je stanoven zakladatelem fundace při jejím založení.¹³

Fundacemi jsou nadace a nadační fondy. Obecným účelem nadace a nadačního fondu je dle zákona společensky nebo hospodářsky užitečný účel.¹⁴ Tyto dvě právnické osoby se pak odlišují v tom, že nadace je založena k trvalé službě za výše uvedeným účelem, zatímco znakem nadačního fondu není jeho trvalost a je zakládán na omezenou dobu.¹⁵

⁹ Ust. § 210 odst. 1 OZ.

¹⁰ Ust. § 210 odst. 2 OZ.

¹¹ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 210 OZ.

¹² Tamtéž.

¹³ Ust. § 306 OZ a ust. § 394 OZ.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-3-7], k ust. § 394 OZ.

Ústavy

Třetím typem právnických osob jsou ústavy, které OZ upravuje v ust. § 402 a násl. Dle tohoto ustanovení je ústav „*právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky.*“ Jedná se tedy o právnickou osobu, která je založena za určitým prospěšným účelem a která je tvořena jak prvkem osobním, tak prvkem majetkovým. Osobní prvek ústavu však není totožný jako osobní základ korporací, jelikož není založen na členském principu, ale představuje osoby, které ústav užívají, a osoby, které zajišťují jeho řízení a fungování.¹⁶

Výsledky prospěšné činnosti ústavu jsou každému dostupné rovnocenně na základě předem stanovených podmínek, a nemůžou být tedy použity pouze k individuálnímu prospěchu.¹⁷ Z toho tedy vyplývá, že okruh osob, kterým je prospěch poskytován, může být omezen, v rámci takto vymezené skupiny však nesmí být rozdělován diskriminačním způsobem.

1.3. Statusové věci právnických osob

Statusové věci právnických osob jsou záležitosti, které se týkají především postavení právnických osob a lze obecně říci, že mezi ně patří zejména „*otázky jejich vzniku, zániku, sídla, názvu, struktury orgánů a jejich působnosti.*“¹⁸ Přesné vymezení tohoto pojmu je však problematické a v odborné veřejnosti na něm nepanuje úplná shoda.

V této diplomové práci se budu zabývat především statusovými věcmi právnických osob v jejich procesněprávním slova smyslu, a to ve smyslu ust. § 85 písm. a) ZŘS. Pojem „*statusové věci právnických osob*“ se však objevuje i v hmotném právu, a to konkrétně v ust. § 1 odst. 2 část věty za středníkem OZ, a to jakožto „*práva týkající se postavení osob*“. Eliáš¹⁹ přitom vymezil, že do těchto statusových věcí právnických osob dle předmětného ustanovení OZ lze řadit následující oblasti:

- úprava právní osobnosti právnických osob (ust. § 20 a 118 OZ),

¹⁶ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-3-7], k ust. § 402 OZ.

¹⁷ Ust. § 402 věta druhá OZ.

¹⁸ SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 184.

¹⁹ ELIÁŠ, Karel. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 9, s. 13. ISSN 1210-6348.

- stanovení jejich typů (korporace, fundace, ústav, popř. dalších typů upravených mimo občanský zákoník),
- právních forem, včetně úpravy změny právní formy právnické osoby,
- úprava vznikání a zanikání právnické osoby,
- stanovení, která osoba je vlivnou a ovlivněnou, ovládající a ovládanou nebo řídicí a řízenou,
- úprava názvu a sídla právnické osoby, jejího účelu a předmětu činnosti,
- úprava statutárního orgánu právnické osoby,
- úprava způsobu, jak statutární orgán za právnickou osobu právně jedná, a rozsahu, v jakém jedná,
- přiřítání protiprávních činů zástupců právnické osoby jí samotné.

S tím se pojí otázka, zda jsou tyto dva pojmy, resp. statusové věci právnických osob v hmotněprávním pojetí (ve smyslu ust. § 1 odst. 2 část věty za středníkem OZ) a statusové věci právnických osob v procesněprávním pojetí (ve smyslu ust. § 85 písm. a) ZŘS), totožné, či zda se svým rozsahem liší.

Touto otázkou se zabýval Nejvyšší soud²⁰, a to ve vztahu řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, kdy se k této problematice vyslovil tak, že „[p]ři vymezení pojmu řízení ve statusových věcech právnických osob je třeba mít na paměti, že jde o pojem procesního práva, který nemusí mít (a nemá) zcela shodný obsah s pojmem tzv. statusových věcí užívaným v právu hmotném, resp. s pojmem ‚právo týkající se postavení osob‘ ve smyslu § 1 odst. 2 část věty za středníkem o. z.“ Nejvyšší soud toto dále rozvádí, když uvádí, že „[z]daleka ne všechny právní normy upravující otázky právnických osob lze považovat za součást práva upravujícího postavení osob ve smyslu posledně označeného ustanovení“ (pozn. autorky ust. § 1 odst. 2 část věty za středníkem OZ) a že „ne vše, o čem rozhodují orgány právnických osob, patří do působnosti práva upravujícího postavení osob (tedy do tzv. statusové úpravy v hmotněprávním smyslu).“

Nejvyšší soud tedy připustil, že ne všechny záležitosti, o kterých rozhodují orgány právnických osob, mají charakter práv týkajících se postavení právnických osob ve smyslu OZ. Řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby je přitom uvedeno přímo v zákoně jako řízení ve statusových věcech právnických osob.²¹ Na základě toho si lze následně položit

²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3307/2016.

²¹ V ust. § 88, § 90 a § 91 ZŘS.

otázku, zda pak záležitosti, o kterých rozhodují orgány právnických osob a které nemají charakter práv týkajících se postavení právnických osob dle OZ, lze považovat za statusové věci právnických osob v procesněprávním slova smyslu.

Nejvyšší soud se ve zmíněném usnesení vyjádřil i k této otázce, a to tak, že v procesněprávním pojetí statusových věcí právnických osob, konkrétně ve vztahu k řízení o neplatnosti usnesení valné hromady, nelze rozlišovat, zda orgán právnické osoby rozhodoval o právech týkajících se postavení právnických osob dle OZ či o jiných záležitostech, které tento charakter nemají. Dle Nejvyššího soudu by takové rozlišování mělo za následek, že „by otázka, zda jde o řízení podle § 85 písm. a) ZŘS, byla zodpovídána v závislosti na povaze záležitosti, o níž orgán právnické osoby napadeným rozhodnutím rozhodl, což by vedlo k rozdílnému závěru o věcné příslušnosti vždy podle toho, v jaké záležitosti orgán rozhodoval (krajské soudy jsou věcně příslušné toliko k řízením výslovně vypočteným v § 3 odst. 2 ZŘS). Přijal-li by orgán právnické osoby na tomtéž zasedání více rozhodnutí, z nichž některá by měla (z pohledu hmotněprávního) povahu statusové věci a jiná nikoliv, rozhodovaly by o jejich neplatnosti soudy různého stupně i v případě, kdy by důvody neplatnosti byly totožné (např. vady při svolání zasedání orgánu). Takový závěr neodpovídá předpokladu racionálního zákonodárce.“²²

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady právnické osoby je řízením ve statusových věcech právnických osob ve smyslu ust. § 85 písm. a) ZŘS vždy, tedy bez ohledu na to, zda se samotné usnesení valné hromady týkalo práv týkajících se postavení právnické osoby dle OZ.²³ V souvislosti s tím lze tedy taktéž dojít k závěru, že statusové věci právnických osob v hmotněprávním pojetí a v procesněprávním pojetí nejsou totožné pojmy a jejich rozsah se liší, jak je vidět na výše uvedeném příkladu.

Pro účely této práce je však významné zejména pojetí statusových věcí právnických osob v procesněprávním pojetí, kterým se budu dále v této práci výlučně zabývat.

Jak již bylo uvedeno výše, řízení ve statusových věcech právnických osob je upraveno v ust. § 85 písm. a) ZŘS a násl. ZŘS v předmětném ustanovení přímo konkretizuje některé záležitosti, které patří do statusových věcí právnických osob v procesněprávním slova smyslu, a to následující záležitosti: „jejich zrušení a likvidace, jmenování a odvolávání členů jejich orgánů nebo likvidátora a přeměn“.

²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3307/2016.

²³ ŠUK, Petr. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam*. 2019, roč. 25, č. 3, s. 3 - 12. ISSN 1211-0558, s. 8.

Z obecnosti znění posledně zmíněného ustanovení ZŘS vyplývá, že se bude jednat o mnoho různých řízení týkajících se právnických osob, které se budou řídit právní úpravou upravenou v ZŘS. Nebude se však jednat o řízení týkající se právnických osob, která mají sporný charakter. Řízeními ve statusových věcech právnických osob tedy nebudou například spory mezi obchodními korporacemi, jejich členy nebo společníky a spory mezi jejich členy nebo společníky navzájem, pokud vyplývají z účasti na obchodní korporaci.²⁴

V tomto ohledu je třeba mít na paměti ust. § 9 odst. 2 OSŘ, které obsahuje výčet řízení, o kterých rozhoduje v prvním stupni krajský soud podle OSŘ. Z tohoto ustanovení lze dovodit, které věci týkající se právnických osob jsou rozhodovány podle OSŘ, a že se jedná o sporná řízení. Když tedy ust. § 85 písm. a) ZŘS hovoří například o řízeních ve věcech přeměn, nelze pod toto ustanovení zahrnout spory z přeměn právnických osob, jelikož ty jsou spornými řízeními podle § 9 odst. 2 písm. m) OSŘ.

Některé druhy řízení, které spadají pod statusové věci právnických osob, lze rozpoznat také z jednotlivých ustanovení ZŘS, a to konkrétně z ust. § 88, § 90 a § 91 ZŘS, ve kterých jsou upraveny některá specifika řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby a řízení ve věci zneužití hlasovacího práva v soukromé korporaci k újmě celku. Tato řízení tedy nepochybně spadají pod statusové věci právnických osob.

V teoretické rovině si lze při pohledu na ust. § 85 ZŘS klást otázku, zda by i jiná řízení v něm vyjmenovaná nešlo považovat za řízení ve statusových věcech právnických osob ve smyslu ZŘS s ohledem na jejich charakter, i když byla tato zákonodárcem od nich oddělena, jak je zřejmé ze znění ust. § 85 ZŘS. Konkrétně lze uvažovat o tom, zda řízení o vyloučení z výkonu funkce podle zákona o obchodních korporacích (dle ust. § 85 písm. b) ZŘS) a řízení ve věcech opatrovnictví právnických osob (dle ust. § 85 písm. e) ZŘS) nelze také zařadit mezi statusové věci právnických osob, a to s ohledem na to, že se do určité míry taktéž týkají postavení právnických osob.

Řízení o vyloučení z výkonu funkce podle zákona o obchodních korporacích dle ust. § 85 písm. b) ZŘS totiž do 29. 9. 2017 spadalo pod řízení ve statusových věcech právnických osob dle § 85 písm. a) ZŘS. Novelou ZŘS, zákonem č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních

²⁴ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-829-1, s. 59.

řízení soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, bylo řízení o vyloučení z výkonu funkce podle zákona o obchodních korporacích vyčleněno ze statusových věcí právnických osob dle ust. § 85 písm. a) ZŘS do samostatného druhu řízení dle ust. § 85 písm. b) ZŘS.

V některých novějších rozhodnutích Vrchního soudu v Praze je však i po této změně zařazení předmětného druhu řízení toto označováno jako řízení ve statusových věcech.²⁵ V jiných rozhodnutích předmětného soudu je však řazení řízení o vyloučení z výkonu funkce podle zákona o obchodních korporacích do řízení ve statusových věcech právnických osob dle ust. § 85 písm. a) ZŘS od účinnosti výše uvedené novely ZŘS vyloučeno.²⁶ I přes nejednotnost judikatury v této věci se však domnívám, že vzhledem k vyčlenění předmětného řízení ze statusových věcí právnických osob přímo zákonodárcem lze jeho řazení do této skupiny řízení vyloučit a souhlasit tedy s posledně zmíněným názorem Vrchního soudu v Praze.

Co se týče řízení ve věcech opatrovnickví právnických osob dle ust. § 85 písm. e) ZŘS a možnosti jeho řazení mezi statusové věci právnických osob, v tomto případě by bylo možné dojít ke stejnému závěru jako u řízení o vyloučení z výkonu funkce podle zákona o obchodních korporacích, jak je uvedeno výše, jelikož je toto řízení od řízení ve statusových věcech právnických osob taktéž v zákoně odděleno. K této otázce se však opakovaně vyjádřily vyšší soudy²⁷, a to trochu odlišně od uvedeného závěru.

V rozhodnutích předmětných soudů byla totiž otázka charakteru řízení ve věcech opatrovnickví právnických osob dle ust. § 85 písm. e) ZŘS posuzována ve vztahu k ust. § 27 ZŘS, které stanovuje, že „výrok pravomocného rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o statusové věci fyzické nebo právnické osoby, je závazný pro každého.“

Soudy konkrétně dovodily, že toto ustanovení sice hovoří o statusových věcech právnických osob, což by v rámci systematiky ZŘS implikovalo pouze řízení dle ust. § 85 písm. a) ZŘS, vztahuje se však i na řízení ve věcech opatrovnickví právnických osob dle ust. § 85 písm. e) ZŘS. Konkrétně Nejvyšší soud²⁸ k tomuto uvedl, že „řízení o jmenování hmotněprávního opatrovníka

²⁵ Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. 14 Cmo 327/2019-175, nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2021, sp. zn. 14 Cmo 38/2020-409.

²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 3. 2021, sp. zn. 14 Cmo 56/2021-31.

²⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 7 Cmo 492/2015 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2023, sp. zn. 27 Cdo 3039/2022.

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2023, sp. zn. 27 Cdo 3039/2022.

není řízením ve statusových věcech právnických osob ve smyslu § 85 písm. a) ZŘS. Přesto se v něm ale § 27 ZŘS uplatní. Pojem ‚statusová věc‘, jenž je použit v § 27 ZŘS, je totiž zapotřebí vykládat autonomně – tedy bez vazby na to, jak je pojem statusové věci vymezen v § 85 písm. a) ZŘS.“ Toto Nejvyšší soud dále rozvíjí následovně: „Termín ‚statusová věc‘ je vnitřně diferenciován i jako pojem procesního práva. Stejně jako v poměrech projednávané věci tak může být ‚statusovou věcí‘ ve smyslu § 27 ZŘS i řízení, které nespadá pod kategorii řízení ve ‚statusových věcech‘ právnických osob ve smyslu § 85 písm. a) ZŘS. Autonomní výklad ‚statusových věcí‘ ve smyslu § 27 ZŘS pak ovšem otevírá i cestu opačným směrem. Umožňuje totiž, aby byla některá z řízení zařazených do kategorie § 85 písm. a) ZŘS vyňata z rozsahu působnosti § 27 ZŘS (jako to naznačuje část literatury).“

Z výše uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu lze tedy dojít k závěru, že řízení ve věcech opatrovnictví právnických osob není řízením ve statusových věcech právnických osob ve smyslu ust. § 85 písm. a) ZŘS. Nicméně jmenování hmotněprávního opatrovníka právnické osoby je statusovou věcí pro účely ust. § 27 ZŘS, a rozhodnutí soudu v takové věci je tedy dle tohoto ustanovení závazné po každého.

Jak vyplývá ze všeho výše uvedeného, rozsah pojmu „statusové věci právnických osob“ není zcela jasný a nelze ho přesně vymezit. Je však zřejmé, že se zcela neshoduje s pojetím statusových věcí právnických osob ve smyslu OZ a že je tento pojem rozlišován i v rámci práva procesního.

2. Nesporná řízení

Řízení ve statusových věcech právnických osob se řadí mezi nesporná řízení. Považuji tedy za podstatné v této diplomové práci rozebrat obecně i povahu nesporných řízení. V rámci této kapitoly tedy popíši povahu nesporných řízení, jejich právní úpravu a následně se zaměřím na to, čím se odlišují nesporná řízení od řízení sporných.

2.1. Nesporná řízení obecně

Nesporné řízení je druhem nalézacího řízení v soukromoprávních věcech, které je odlišováno od řízení sporného. Základním charakteristickým rysem nesporného řízení je pak určitý „*veřejný zájem na úpravě právních poměrů, které tvoří jeho předmět neboli zájem státu na tom, aby otázky jím řešené byly řešeny soudním zásahem v podobě autoritativního rozhodnutí.*“²⁹

Levý³⁰ pak definuje nesporná řízení jako „*ta civilní řízení, jejichž cílem je úprava poměrů účastníků, kteří v rámci řízení nemají postavení proti sobě stojících stran, byť i v některých nesporných řízeních zájmy účastníků rovněž mohou být protichůdné.*“

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že základními rysy nesporného řízení je existence veřejného zájmu na úpravě poměrů jeho účastníků a neexistence sporu dvou proti sobě stojících stran. Zejména v souvislosti s druhým zmíněným rysem je pak nesporné řízení odlišováno od řízení sporného (jak vyplývá i z názvů těchto dvou druhů řízení).

Existence nesporného řízení vychází z povahy hmotněprávních poměrů, o kterých v něm má být rozhodováno, a v souvislosti s touto jejich povahou vnikající potřeby projednat určité záležitosti podle jiných procesních pravidel než těch, kterými se řídí sporné řízení.³¹ S tím souvisí i velká provázanost právní úpravy nesporných řízení s jejich hmotněprávním základem.

Předmět nesporných řízení lze konkretizovat na následující oblasti:

1. „*Právní vztahy, ve kterých je dán zájem státu na ochraně subjektu, který zvláštní ochranu vyžaduje. (...)*

²⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 1.

³⁰ SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 2.

³¹ ŠLĚJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Záležitosti nesporného řízení v komparativním pohledu*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-916-7, s. 11.

2. *Právní vztahy, které souvisejí se smrtí nebo dlouhodobou nezhvěstností fyzické osoby a jejichž procesní podchycení napomáhá stabilizaci právních důsledků, které s sebou tento stav přináší. (...)*
3. *Úlohu státu, resp. kontrolu státu při zakládání a fungování entit, které činí právní jednání a nejsou přirozenými osobami.*³²

Do první oblasti lze přitom zařadit například předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí, řízení ve věcech svéprávnosti fyzických osob či řízení o přivolení zásahu do integrity. Druhá oblast v sobě zahrnuje především řízení ve věcech pozůstalosti a řízení ve věcech nezhvěstnosti a smrti. Do třetí oblasti se pak řadí řízení související s právními osobami a svěrenskými fondy, do kterých patří i řízení ve statusových věcech právnických osob.

ZŘS upravuje i další druhy řízení, která nelze jednoznačně zařadit do výše uvedených oblastí. Tyto druhy řízení totiž nelze ani jednoznačně zařadit do řízení sporných či řízení nesporných. S ohledem na jejich specifický charakter jsou ale tato řízení zařazena do zvláštní úpravy obsažené v ZŘS. Takovými řízeními je pak například řízení o úschovách, řízení ve věcech kapitálového trhu, řízení o umoření listin, řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže nebo řízení ve věcech voleb. Rozsah předmětu zvláštních řízení soudních dle ZŘS je tedy širší než rozsah předmětu nesporných řízení jako takových.

2.2. Prameny právní úpravy

V případě nesporného řízení se jedná o historicky mladší druh řízení oproti řízení spornému. Právní úprava těchto druhů řízení tedy vznikala až později v právní historii. Prvním právním předpisem na našem území, kterým bylo nesporné řízení diferenciováno od řízení sporného, byl císařský patent z roku 1854 č. 208, kterým byl zaveden zákon o soudním řízení v nesporných věcech právních.³³ Ten byl následně nahrazen zákonem č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného. Diferenciace řízení nesporného a řízení sporného v zákoně pak trvala do roku 1950, kdy byly předchozí zákony o civilním soudním řízení zrušeny a nahrazeny jednotným zákonem o civilním soudním řízení, který výslovně nesporná řízení neodlišoval. Toto se změnilo až po roce 1989, kdy byly do zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, postupně přidávány prvky, které odlišovaly sporná a nesporná řízení. Následně nabyt

³² ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 5.

³³ Tamtéž, s. 6.

v roce 2014 účinnosti ZŘS, kterým byla právní úprava nesporného řízení opět oddělena od právní úpravy řízení sporného do samostatného zákona.³⁴

Hlavním pramenem právní úpravy nesporných řízení je tedy v současnosti ZŘS. Ten obsahuje základní regulaci nesporných řízení a jiných zvláštních řízení, která nelze jednoznačně zařadit mezi řízení sporná či nesporná (např. řízení o úschovách či řízení rodinněprávní).³⁵

ZŘS je členěn na obecnou část, ve které jsou stanovena základní pravidla zvláštních řízení soudních, a na zvláštní část, která upravuje specifika jednotlivých druhů řízení. Ust. § 2 odst. 3 a 4 ZŘS pak zakotvuje subsidiární použití OSŘ na věci, které nejsou v ZŘS zvláště upraveny, a dále použití OSŘ vedle ZŘS, tedy doplnění právní úpravy ZŘS ustanoveními OSŘ ve věcech, které nejsou ZŘS upraveny komplexně, a to v případě, že to neodporuje žádnému speciálnímu ustanovení.

Nesporná řízení jsou taktéž velmi úzce propojena s hmotněprávní úpravou jednotlivých právních vztahů a institutů, o kterých je v rámci nesporných řízení rozhodováno. Z hlediska pramenů práva je v této podkapitole proto vhodné zmínit také právní úpravu hmotněprávní, která je obsažena zejména v OZ a ZOK, ale i v jiných zákonech.

2.3. Základní rozdíly mezi sporným a nesporným řízením

Rozlišení sporných a nesporných řízení je základním rozdělením typů řízení v civilním řízení. Existuje několik teorií, zásad a aspektů, na základě kterých jsou tato řízení odlišována. Níže v této podkapitole tedy vymezím základní rozdíly mezi sporným a nesporným řízením.

Jak již bylo uvedeno výše v této kapitole, liší se tyto dva typy řízení v první řadě jejich účelem. Sporné řízení slouží k rozhodnutí ve sporu stran, které v rámci něho stojí proti sobě. Cílem nesporného řízení je pak úprava právních poměrů účastníků řízení, kdy však mezi účastníky řízení není žádný právní spor.

Jako další rozdíl je teorií uváděn rozdíl v charakteru rozhodnutí v jednotlivých typech řízení. Rozhodnutí ve sporném řízení mají zpravidla deklaratorní charakter, když je jimi rozhodnuto o již existujících právních vztazích a tyto pouze potvrzuje. Účinky takového rozhodnutí tedy nastávají *ex tunc*. Rozhodnutí v nesporných řízeních jsou však na rozdíl od toho většinou

³⁴ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 357 – 358.

³⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 6.

konstitutivního charakteru, kdy na jejich základě vznikají, mění se či zanikají právní vztahy a, upravují se jimi tedy právní poměry účastníků do budoucna.³⁶

S tím souvisí taktéž rozlišení sporného a nesporného řízení z hlediska represe a prevence. Ve sporném soudnictví je meritorně rozhodováno primárně ve formě rozsudku³⁷, kterým soud rozhoduje ve sporu vzájemně znesvářených stran, což plní funkci represivní.³⁸ V případě nesporného řízení je na rozdíl od toho rozhodováno primárně ve formě usnesení³⁹, které plní funkci preventivní, když rozhoduje o právních poměrech účastníků do budoucna.⁴⁰

Dalším významným rozdílem jsou pak právní zásady, které tyto typy řízení ovládají. Sporné řízení je ovládáno zásadou dispoziční a projednací, kdy strany disponují sporem a nesou důkazní břemeno. Pro nesporné řízení jsou však příznačné naopak zásada oficiality a zásada vyšetřovací, kdy takové řízení může být zahájeno i bez návrhu, a to z moci úřední. Důkazní břemeno pak není na účastnících řízení, ale je to soud, kdo nese odpovědnost za zjištění skutkového stavu věci. V nesporném řízení se na rozdíl od řízení sporného nepoužije zásada koncentrace řízení, nýbrž zásada arbitrárního pořádku, na základě které lze úkony činit zpravidla kdykoliv během řízení až do vyhlášení rozhodnutí^{41, 42}.

Sporné a nesporné řízení se dále liší ve vztahu k vymezení účastníků řízení, což také souvisí s prvním výše uvedeným rozdílem sporných a nesporných řízení na základě účelu řízení. Ve sporném řízení jsou účastníky dle ust. § 90 OSŘ žalobce a žalovaný, přičemž těchto může být na každé straně sporu více. Okruh účastníků řízení ve výsledku tedy vymezuje žalobce v žalobě. Na rozdíl od toho u nesporného řízení jsou účastníci vymezení odlišně, a to v ust. § 6 ZŘS. Zpravidla je účastníkem navrhovatel, tedy osoba, která podala návrh na zahájení řízení, a dále ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno, tedy osoba, která bude rozhodnutím ve věci přímo dotčena na svých právech. V řízení, které lze zahájit pouze na návrh, je to pak navrhovatel a ten, kterého za účastníka zákon označuje. V nesporném řízení jsou tedy

³⁶ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-829-1, s. 9.

³⁷ Ust. § 152 odst. 1 OSŘ.

³⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem.* Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 13.

³⁹ Ust. § 25 odst. 1 ZŘS.

⁴⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem.* Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 13.

⁴¹ Ust. § 20 odst. 2 ZŘS.

⁴² ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem.* Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 9.

účastníci vymezení v zákoně a do okruhu účastníků může soud zasahovat v mezích zákona bez ohledu na vůli ostatních účastníků.⁴³

Posledním základním rozdílem mezi sporným a nesporným řízením, který zde zmíním, je určení místní příslušnosti soudu, které úzce souvisí s rozdíly ve vymezení účastníků řízení. Ve sporném řízení je místní příslušnost soudu zpravidla určena dle žalovaného.⁴⁴ U nesporných řízení je místní příslušnost však zpravidla stanovena výslovně, a to různě u jednotlivých druhů nesporných řízení.⁴⁵ Zároveň existuje institut přenesení místní příslušnosti, kdy na rozdíl od sporného řízení lze v určitých případech změnit místní příslušnost soudu v průběhu řízení.⁴⁶

⁴³ A to přibráním účastníka a ukončením účasti účastníka v řízení dle ust. § 7 ZŘS. Na rozdíl od toho ve sporném řízení je přistoupení a vystoupení účastníků z řízení více v dikci samotných účastníků řízení dle ust. § 92 OSŘ.

⁴⁴ Ust. § 84 OSŘ.

⁴⁵ ZŘS však upravuje i obecný způsob určení místní příslušnosti, a to v ust. § 4 odst. 1 ZŘS, který se použije v případech, kdy není stanoveno jinak.

⁴⁶ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 361.

3. Řízení ve statusových věcech právnických osob a jeho průběh

Jak již bylo uvedeno výše v této diplomové práci, řízení ve statusových věcech právnických osob je nesporným řízením a řadí se mezi tzv. řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob ve smyslu ust. § 2 písm. e) ZŘS, která jsou upravena v ust. § 85 a násl. ZŘS. Předmětná ustanovení upravují některá specifika těchto řízení a společně s obecnými ustanoveními ZŘS, příp. OSŘ, i jejich průběh, kterým se budu zabývat v této kapitole.

V ust. § 88 ZŘS až ust. § 92 ZŘS jsou zároveň stanovena určitá speciální pravidla, která se týkají pouze řízení ve věcech přeměn právnických osob, řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby a řízení o zneužití hlasovacího práva v soukromé korporaci k újmě celku. Tyto odchylky od obecné právní úpravy řízení ve statusových věcech právnických osob pak podrobněji rozeberu v podkapitole 3.4.2.

3.1. Zahájení řízení

Obecně platí, že zvláštní žřízení dle ZŘS lze zahájit jak na návrh, tak z moci úřední, pokud zákon nestanoví ve vztahu ke konkrétnímu druhu řízení jinak.⁴⁷ Záleží tedy na zvláštních ustanoveních ZŘS či na ustanoveních jiných zákonů, včetně hmotněprávních norem⁴⁸, zda ve vztahu k jednotlivým druhům řízení stanoví, že je lze zahájit pouze na návrh.

Řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob a mezi ně spadající řízení ve statusových věcech právnických osob patří typově mezi řízení podle ZŘS, která lze zahájit na návrh, ale i bez návrhu. Řídí se tedy obecnou úpravou zahájení řízení dle ZŘS, a to konkrétně ust. § 13 odst. 1 ZŘS, které stanoví, že pokud není v zákoně stanoveno jinak, může být řízení zahájeno i z moci úřední. Jelikož pak ust. § 85 a násl. ZŘS nestanoví, že se jedná o řízení, která lze zahájit pouze na návrh, uplatní se obecně výše uvedené pravidlo, že řízení lze zahájit i bez návrhu.

Pro některá řízení, která spadají do řízení ve statusových věcech právnických osob, však stanovuje hmotněprávní norma pravidlo, že takové řízení lze zahájit pouze na návrh. S ohledem

⁴⁷ Ust. § 13 odst. 1 ZŘS.

⁴⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 37.

na to půjde tato konkrétní řízení zahájit pouze na návrh osoby, která je k podání takového návrhu hmotněprávní normou oprávněna.

Takovým řízením ve statusových věcech právnických osob, které lze zahájit pouze na návrh, je pak například řízení o jmenování chybějících členů statutárního orgánu právnických osob dle ust. § 165 odst. 1 OZ.⁴⁹ Toto řízení může být zahájeno pouze na návrh osoby, která osvědčí na jmenování chybějících členů statutárního orgánu právnické osoby právní zájem.

V případě zahájení řízení na základě návrhu navrhovatele je řízení zahájeno dnem, kdy soudu tento návrh na zahájení řízení došel.⁵⁰

Co se týče zahájení řízení bez návrhu, tedy z moci úřední soudem, to je zahájeno v případech, kdy se soud dozví o skutečnostech rozhodných pro vedení řízení dle ZŘS. Soud tak musí učinit bezprostředně poté, co se o těchto skutečnostech dozvěděl.⁵¹ Tyto skutečnosti se soud může dozvědět na základě vlastní činnosti nebo i z podnětu jiných právnických a fyzických osob.

Řízení z moci úřední je soudem zahájeno ve formě usnesení, a to dnem, kdy bylo soudem usnesení vydáno. Soud musí předmětné usnesení o zahájení řízení následně doručit všem účastníkům řízení.⁵²

3.2. Příslušnost soudů

Stejně jako je tomu u zahájení řízení, neobsahují ustanovení upravující řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob ani zvláštní úpravu věcné příslušnosti ve věcech právnických osob. Tato úprava je stanovena v obecných ustanoveních ZŘS, a to konkrétně v ust. § 3 ZŘS. V řízeních ve statusových věcech právnických osob je pak věcně příslušným krajský soud dle ust. § 3 odst. 2 písm. a) ZŘS.

V případě místní příslušnosti je tomu už však jinak, když ta je určena dle ust. § 86 odst. 1 ZŘS. Místně příslušným soudem dle tohoto ustanovení bude v řízeních ve statusových věcech právnických osob soud, u něhož je právnická osoba zapsána ve veřejném rejstříku. Bude se tedy jednat o rejstříkový soud té konkrétní právnické osoby. Cílem tohoto pravidla je, aby se statusové věci řešily u stejného soudu, který řeší otázky dle zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných

⁴⁹ ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Záležitosti nesporného řízení v komparativním pohledu*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-916-7, s. 91–92.

⁵⁰ Ust. § 82 odst. 1 OSŘ.

⁵¹ Ust. § 13 odst. 1 ZŘS.

⁵² Ust. § 13 odst. 2 ZŘS.

rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „zákon o veřejných rejstřících“).⁵³ V opačném případě by se záležitostmi právnických osob zabývaly v různých druzích řízení různé soudy, což není z podstaty efektivní.

Veřejný rejstřík je potřeba chápat ve smyslu ust. § 120 OZ. Jednotlivé druhy veřejných rejstříků jsou následně vymezeny v ust. § 1 odst. 1 zákona o veřejných rejstřících a jsou jimi následující rejstříky: spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, obchodní rejstřík a rejstřík obecně prospěšných společností.

V případě právnických osob, které do veřejných rejstříků zapisovány nejsou, bude příslušným soud, v jehož obvodu má tato právnická osoba svůj obecný soud.⁵⁴ Ten se určí dle ust. § 85 odst. 3 OSŘ ve spojení s ust. § 85a OSŘ jako krajský soud, v jehož obvodu se nachází sídlo právnické osoby.

ZŘS řeší i případy určení místní příslušnosti soudu pro řízení, kdy právnická osoba ještě nevznikla a jedná se teprve o zakládanou právnickou osobu, a to v ust. § 86 odst. 3 ZŘS. Místně příslušným soudem pro řízení ve statusových věcech zakládané právnické osoby bude podle předmětného ustanovení soud v místě jejího budoucího sídla, které bude určeno v zakladatelském právním jednání. Příkladem takového řízení může být například řízení o jmenování prvních členů správní a dozorčí rady.⁵⁵

3.3. Účastníci řízení

Jak bylo již uvedeno výše, v nesporných řízeních je okruh účastníků řízení vymezen odlišně od řízení sporného a není založen na principu proti sobě stojících stran. Předmětné vymezení účastníků je obsaženo v ust. § 6 ZŘS, které obsahuje dvojí vymezení účastníků řízení s ohledem na to, zda se jedná o řízení návrhové či řízení, které lze zahájit i bez návrhu.

V případě řízení ve statusových věcech právnických osob, které lze zahájit i bez návrhu, bude účastníkem dle ust. § 6 odst. 1 ZŘS navrhovatel a ten, o jehož právech a povinnostech má být v řízení jednáno, přičemž takovou osobou bude zpravidla právnická osoba, o jejichž statusových věcech, a tedy jejich právech a povinnostech, se v řízení jedná. S ohledem na to, že řízení

⁵³ ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 108.

⁵⁴ Ust. § 86 odst. 1 věta druhá ZŘS.

⁵⁵ SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 193.

ve statusových věcech právnických osob jsou zpravidla řízeními, která lze zahájit i bez návrhu, se bude ve většině řízeních určení jejich účastníků řídit tímto pravidlem.

Jak bylo již však uvedeno výše⁵⁶, některá řízení ve statusových věcech právnických osob lze zahájit pouze na návrh. Pro taková řízení se použije ust. § 6 odst. 2 ZŘS, který pro návrhová řízení určuje za účastníky navrhovatele a dále toho, koho zákon za účastníka řízení označuje.

Tyto dva odstavce ust. § 6 ZŘS od sebe však nejsou zcela odděleny, a to s ohledem na to, že u některých řízení, která jsou výlučně návrhová, neoznačuje zákon jiné účastníky, jak implikuje ust. § 6 odst. 2 ZŘS. I když lze tedy ze znění ust. § 6 odst. 1 ZŘS dovodit, že se vztahuje pouze na řízení, která lze zahájit i bez návrhu, je třeba ho aplikovat i na řízení výlučně návrhová, která nemají zákonem vymezeny účastníky řízení. V opačném případě by jinak nebylo možné účastníky řízení stanovit vůbec.⁵⁷

Ust. § 6 odst. 1 ZŘS a § 6 odst. 2 ZŘS jsou tedy vůči sobě v poměru obecné a zvláštní úpravy. Výslovné označení účastníků řízení v zákoně je pak úpravou speciální, která odpovídá ust. § 6 odst. 2 ZŘS, a použije se tedy jako *lex specialis* přednostně před obecnou úpravou v ust. § 6 odst. 1 ZŘS.⁵⁸

Ve vztahu k řízení ve statusových věcech právnických osob se v souladu s tímto závěrem vyjádřil i Nejvyšší soud, který ve svém rozhodnutí⁵⁹ v řízení o jmenování jednatele společnosti s ručením omezeným podle ust. § 198 odst. 3 ZOK stanovil, že toto řízení „je řízením ve statusové věci právnické osoby ve smyslu § 2 písm. e) z. ř. s. [viz § 3 odst. 2 písm. a), resp. § 85 písm. a) z. ř. s.], jež lze zahájit pouze na návrh (§ 13 odst. 1 věta první z. ř. s., § 198 odst. 2 z. o. k.)“, přičemž „zákon neoznačuje, kdo je účastníkem řízení o jmenování člena voleného orgánu. Účastenství v řízení tudíž nelze určit podle § 6 odst. 2 z. ř. s.“ Dále Nejvyšší soud dovodil, že „vztah obou odstavců ustanovení § 6 z. ř. s. je nutné považovat za vztah obecné (§ 6 odst. 1 z. ř. s.) a zvláštní (§ 6 odst. 2 z. ř. s.) úpravy, již se účastenství poměřuje bez ohledu na to, zda tato řízení lze zahájit toliko na návrh či i bez návrhu. (...) Definice obsažená v § 6 odst. 1 z. ř. s. se uplatní tehdy, chybí-li výslovná úprava, a to bez ohledu na to, zda lze dané řízení zahájit i bez návrhu nebo jenom na návrh“. Na základě toho pak Nejvyšší soud uzavřel, že

⁵⁶ Viz podkapitola 3.1. této diplomové práce.

⁵⁷ ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Záležitosti nesporného řízení v komparativním pohledu*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-916-7, s. 92.

⁵⁸ LAVICKÝ, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-869-7, s. 31.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1875/2018.

„v řízení o jmenování jednatele společnosti s ručením omezeným podle § 198 odst. 3 z. o. k. se proto určí okruh účastníků podle § 6 odst. 1 z. ř. s.“

Souhlasně s výše uvedeným názorem se Nejvyšší soud vyjádřil i v dalších svých rozhodnutích, a to například v případě řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady⁶⁰, řízení o určení neplatnosti dohody o změně společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným⁶¹ nebo řízení o určení, že rozhodnutí jediné akcionářky přijatá při výkonu působnosti valné hromady a rozhodnutí valné hromady nemají právní účinky⁶².

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že účastníkem řízení ve statusových věcech právnických osob bude zpravidla navrhovatel (v případě zahájení řízení na návrh) a dále právnická osoba, o jejichž záležitostech je v řízení jednáno, případně další osoby, které jsou zákonem za účastníky označeny či o jejichž právech a povinnostech je v řízení jednáno.

České soudy se však dlouhodobě vyjadřují k možnému účastenství členů (společníků) právnické osoby, kteří ale nejsou navrhovateli, a to s ohledem na to, že by se mohlo jednat o osoby, o jejichž právech a povinnostech se v řízení jedná. Zejména ve vztahu k řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby pak zastávají názor, že ostatní společníci, kteří návrh nepodali, nejsou účastníky řízení dle ust. § 6 odst. 1 ZŘS a účastníky bude pouze navrhovatel a společnost.⁶³ Účast ostatních společníků na řízení je tedy dle judikatury českých soudů vyloučená.

V souvislosti s tímto závěrem se však nabízí otázka, zda by předmětní společníci, kteří tedy nejsou účastníky řízení, v něm mohli vystupovat alespoň jako vedlejší účastníci dle ust. § 93 OSŘ. Takoví společníci totiž mohou bezpochyby mít právní zájem na výsledku řízení, a to například v případě, že se jedná o společníky, kteří hlasovali při přijímání rozhodnutí orgánu právnické osoby, o jehož neplatnosti soud rozhoduje.⁶⁴

Nejvyšší soud⁶⁵ vedlejší účastenství v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady vyloučil. Tento svůj závěr odůvodnil tak, že vedlejší účastenství je z povahy věci institut sporného řízení, když vedlejší účastník především pomáhá ve sporu jedné ze stran sporu. Řízení

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2023, sp. zn. 27 Cdo 676/2023.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 27 Cdo 2929/2022.

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3902/2017.

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2853/2016 nebo ze starších rozhodnutí např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1982/2011.

⁶⁴ PELIKÁN, Robert a MRÁZKOVÁ, Tereza. Účastenství v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. *Právní rozhledy*. 2021, č. 6/2021, s. 191.

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1868/2016.

o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je dle jeho názoru nesporné řízení, a proto nelze vedlejší účastenství připustit.

Jak uvádí Pelikán a Mrázková⁶⁶, všechna řízení dle ZŘS však nemají charakter čistě nesporných řízení a zejména u řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady lze spíše říci, že má charakter řízení sporného. Navrhovatel může totiž disponovat sporem, předmětem sporu je vyslovení neplatnosti rozhodnutí, tudíž účastníci se přirozeně rozdělí na dvě procesní strany, funkce řízení je reparační a rozhodnutí ve věci je deklaratorní.

K tomu lze ještě uvést, že i když jsou řízení ve statusových věcech právnických osob řízení nespornými a zájmy účastníků řízení nebudou v zásadě protichůdné pouze na základě charakteru předmětného řízení, může však dojít i k tomu, že jednotliví účastníci budou zastávat v řízení shodný zájem či zájem protichůdný, a to s ohledem na to, zda souhlasí s návrhem navrhovatele, či ne. Například v případě řízení o jmenování chybějícího člena orgánu právnické osoby můžou právnická osoba či osoba, která má být dle návrhu navrhovatele za člena orgánu jmenována, jakožto účastníci předmětného řízení s návrhem navrhovatele souhlasit či mít zájem na tom, aby se navrhovaná osoba členem orgánu nestala.⁶⁷

S ohledem na výše uvedené je tedy otázkou, zda je účastenství v řízeních ve statusových věcech právnických osob dovozené judikaturou správné a zda neomezuje přístup členům právnických osob k řízení, které je může svým výsledkem také ovlivnit.

Ust. § 7 odst. 1 ZŘS pak umožňuje soudu přibrání účastníka, tedy aby do již zahájeného řízení přibral dalšího účastníka, a to konkrétně osobu, o jejíchž právech a povinnostech má být v řízení jednáno. Ust. § 7 odst. 2 ZŘS naopak stanovuje, že soud rozhodne o ukončení účastenství té osoby, která byla od zahájení řízení jeho účastníkem, ale o jejíchž právech a povinnostech se v řízení nejedná. V obou těchto případech soud rozhoduje usnesením. Proti usnesení o přibrání účastníka přitom není dle ust. § 7 odst. 1 věta druhá ZŘS přípustné odvolání. Naopak proti usnesení o ukončení účastenství může jak vyloučený účastník, tak i ostatní účastníci řízení podat odvolání.⁶⁸

⁶⁶ PELIKÁN, Robert a MRÁZKOVÁ, Tereza. Účastenství v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. *Právní rozhledy*. 2021, č. 6/2021, s. 191.

⁶⁷ ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Záležitosti nesporného řízení v komparativním pohledu*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-916-7, s. 92–93.

⁶⁸ SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 14.

Toto ustanovení se pak ze stejných důvodů, které jsou uvedeny výše k ust. § 6 ZŘS, použije jak na řízení zahájená na návrh, tak na řízení zahájená z moci úřední, i když ze znění ust. § 7 ZŘS by mohlo vyplývat, obdobně jako v případě ust. § 6 odst. 1 ZŘS, že se toto vztahuje pouze na řízení zahájená z moci úřední. V opačném případě by pak došlo k zásahu do práva na spravedlivý proces.⁶⁹

Co se týče způsobilosti být účastníkem řízení a procesní způsobilosti v řízeních ve statusových věcech právnických osob, tak vzhledem k tomu, že ZŘS neobsahuje speciální úpravu způsobilosti být účastníkem řízení, ani procesní způsobilosti, použijí se i v případě řízení dle ZŘS obecná ustanovení OSŘ.⁷⁰ Způsobilým být účastníkem řízení bude tedy dle ust. § 19 OSŘ i v řízeních ve statusových věcech právnických osob ten, kdo má právní osobnost, nebo ten, komu ji zákon přiznává. Procesní způsobilost se pak dle ust. § 20 OSŘ bude odvíjet od rozsahu svéprávnosti konkrétní osoby.

Do zahájeného řízení ve statusových věcech právnických osob pak může vstoupit i státní zastupitelství, jak je stanoveno v ust. § 8 odst. 1 písm. i) ZŘS.

3.4. Průběh nalézacího řízení

3.4.1. Obecná pravidla pro průběh řízení

Na průběh řízení ve statusových věcech právnických osob, jak platí pro nesporná řízení obecně, má velký vliv uplatnění vyšetřovací zásady, kdy soud více zasahuje do průběhu řízení z důvodu existence veřejného zájmu na řádném zjištění skutečností důležitých pro rozhodnutí ve věci. To se projevuje nejen v řízeních zahájených z moci úřední, ale i v řízeních zahájených na návrh, jelikož v těchto není soud návrhem vázán, jak je stanoveno v ust. § 20 odst. 1 ZŘS.⁷¹

Uplatní se v něm pak i jiné právní zásady a pravidla typická pro nesporná řízení. Těmi jsou pak zásada arbitrárního pořádku dle ust. § 20 odst. 2 ZŘS nebo pravidlo, že soud provádí i jiné důkazy než ty navržené účastníky řízení dle § 21 ZŘS. Zároveň z ust. § 20 odst. 3 vyplývá, že *„z pasivity účastníka nelze dovodit existenci nebo neexistenci konkrétní skutkové okolnosti a není ani možné na základě této pasivity využít institutů umožňujících rozhodnout bez dokazování na základě fikce, že účastník vznesený požadavek uznává.“*⁷²

⁶⁹ Tamtéž, s. 13–14.

⁷⁰ S ohledem na ust. § 1 odst. 3 ZŘS.

⁷¹ ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Záležitosti nesporného řízení v komparativním pohledu*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-916-7, s. 94.

⁷² SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 38.

V řízení ve statusových věcech právnických osob soud nevede přípravné jednání dle ust. § 17 ZŘS. Namísto přípravy ve věci může však svolat jiný soudní rok dle ust. § 18 ZŘS, kde umožní účastníkům řízení se k věci vyjádřit či jinak zjistit jejich stanoviska.⁷³

Jednání pak musí být nařízeno pouze v případech, kdy soud provádí dokazování, jak vyplývá z ust. § 89 ZŘS⁷⁴. Jinak proběhne řízení bez nařízení jednání.

3.4.2. Specifická pravidla pro průběh některých druhů řízení

ZŘS stanovuje pro některé druhy řízení ve statusových věcech právnických osob zvláštní procesní pravidla, která zohledňují charakter těchto řízení a mají sloužit především k ochraně veřejného zájmu na rozhodnutí v těchto řízeních.

Konkrétně ZŘS upravuje speciální překážku litispendence pro řízení ve věcech přeměn právnických osob v ust. § 88 odst. 1 ZŘS a obligatorní spojení řízení v ust. § 88 odst. 2, 3 a 4 ZŘS, které se vztahuje na řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby a řízení o zneužití hlasovacího práva v soukromé korporaci k újmě celku. V ust. § 91 ZŘS pak upravuje zvláštní postup pro zastavení řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby, které se dle ust. § 92 ZŘS obdobně použije i na řízení, ve kterém je dle jiného právního předpisu rozhodováno o zneužití hlasovacích práv, a pro řízení ve věcech neplatnosti projektu přeměny nebo neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny. Tato zvláštní pravidla jsou pak obligatorního charakteru a soud podle nich musí v těchto řízeních postupovat.⁷⁵

Ust. § 88 odst. 1 ZŘS stanovuje, že v případech, kdy tak stanoví jiný právní předpis, tak „[z]ahájení řízení ve věci přeměny právnické osoby brání tomu, aby u soudu probíhalo proti témuž odpůrci další řízení o návrzích jiných navrhovatelů požadujících ve věci téže přeměny právnické osoby totéž...“. Toto ustanovení dle důvodové zprávy k ZŘS „reaguje na § 53 odst. 2 zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož jsou s návrhem na vyslovení neplatnosti projektu přeměny spojeny ke společnému řízení návrhy ostatních oprávněných osob, týkající se téhož projektu přeměny, a rovněž jsou s tímto návrhem spojeny návrhy všech oprávněných osob na vyslovení neplatnosti

⁷³ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-829-1, s. 65.

⁷⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2022, sp. zn. 7 Cmo 41/2022-22.

⁷⁵ MACKOVÁ, Alena, MUŽIKÁŘ, Ladislav, KUČERA, František a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář.* Online. Nakladatelství Leges, 2016. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/132/1/2/komentar-wkcr-c-292-2013-sb-zakon-o-zvlastnich-rozenich-soudnich-komentar>. [cit. 2024-4-11], k ust. § 88 ZŘS.

rozhodnutí o schválení přeměny, je-li důvodem neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny neplatnost projektu přeměny.“⁷⁶

Ve výše uvedeném případě budou tedy návrhy ostatních oprávněných osob spojeny ke společnému řízení s návrhem, který způsobil překážku litispendence, jak vyplývá z výše uvedeného ustanovení zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „**zákon o přeměnách**“).

Dalším specifikem pro řízení ve statusových věcech právnických osob je spojení řízení v případech stanovených v ust. § 88 odst. 2, 3 a 4 ZŘS. Dle těchto ustanovení dojde ke spojení řízení v případě řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby s každým dalším řízením o neplatnosti téhož rozhodnutí (ust. § 88 odst. 2 ZŘS). Dále dojde ke spojení řízení ve věci zneužití hlasovacího práva v soukromé korporaci k újmě celku s každým dalším řízením o zneužití hlasovacího práva týkajícím se téhož případu (ust. § 88 odst. 3 ZŘS). Nakonec pak budou spojena řízení ve věci zneužití hlasovacího práva v soukromé korporaci k újmě celku s řízením o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu soukromé korporace, pokud je tvrzeným důvodem neplatnosti stejný případ zneužití hlasovacího práva (ust. § 88 odst. 4 ZŘS).⁷⁷ Další navrhovatelé se tedy v těchto třech případech stanou rovnou účastníky prvně zahájeného řízení a o jejich návrzích bude rozhodnuto v rámci jednoho řízení.⁷⁸

Nakonec je v ust. § 91 ZŘS upraven zvláštní postup pro zastavení řízení pro řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby v okamžiku, kdy má být řízení zastaveno proto, že navrhovatel vzal návrh zpět, nebo pro jinou překážku, kterou lze vstupem dalšího navrhovatele do řízení a jeho jednáním odstranit, a pokud existuje zvláštní zájem členů právnické osoby, kteří návrh nepodali, hodný právní ochrany.

Běžně by v případě zpětvzetí návrhu totiž došlo k zastavení řízení.⁷⁹ Dle výše uvedeného ustanovení však soud v tomto případě řízení nezastaví a místo toho vydá a vyvěsí na úřední desce soudu rozhodnutí, kterým umožní dalším aktivně legitimovaným osobám do tří měsíců od jeho vyvěšení do řízení přistoupit a odstranit překážku, která odůvodňuje zastavení řízení.

⁷⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, k ust. § 85 až § 92 ZŘS.

⁷⁷ Nejvyšší soud dovedl i uplatnění obligatorního spojení řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu soukromé korporace a řízení ve věci zneužití hlasovacího práva v soukromé korporaci i v případě společenství vlastníků jednotek, a to v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2020, sp. zn. 26 Cdo 751/2020.

⁷⁸ JIRSA, Jaromír, DERÉOVÁ, Alena, DOLEŽAL, Marek, a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. Online. Wolters Kluwer, 2023. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/206/1/2/komentar-wkcr-c-292-2013-sb-zakon-o-zvlastnich-rozenich-soudnich-soudcovsky-komentar>. [cit. 2024-4-11], k ust. § 88 ZŘS.

⁷⁹ Ust. § 96 odst. 2 OSŘ.

Účelem této zvláštní úpravy je poskytnutí ochrany ostatním členům právnické osoby⁸⁰ a jejich zvláštnímu zájmu na rozhodnutí ve věci, který je hodný takové právní ochrany.⁸¹

Pokud nikdo do řízení nepřistoupí a neodstraní překážku řízení, toto řízení nebude dále pokračovat a soud řízení zastaví.

Dle ust. § 92 ZŘS se pak zvláštní postup pro zastavení řízení podle ust. § 91 ZŘS použije obdobně i na řízení, v němž je podle jiného právního předpisu rozhodováno o zneužití hlasovacích práv, a pro řízení ve věcech neplatnosti projektu přeměny nebo neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny, přičemž účel zvláštní právní ochrany v těchto případech je obdobný jako v případě řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby dle ust. § 91 ZŘS.

3.5. Rozhodnutí

Jelikož ustanovení upravující řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob zvláště neupravují formu rozhodnutí v těchto věcech, rozhoduje se ve věci samé v jejich případě ve formě usnesení dle ust. § 25 odst. 1 ZŘS. Zároveň platí, že nelze v řízení ve statusových věcech právnických osob rozhodnout rozsudkem pro uznání, rozsudkem pro zmeškání ani platebním rozkazem dle ust. § 25 odst. 2 ZŘS. Ostatní náležitosti a věci týkající se rozhodnutí ve věci samé se řídí úpravou obsaženou v ust. § 152 a násl. OSŘ, jelikož ZŘS většinu těchto záležitostí neupravuje.⁸²

Stejně jako pro ostatní zvláštní řízení dle ZŘS, pro řízení ve statusových věcech právnických osob platí ust. § 26 ZŘS, dle kterého může soud v řízeních, které lze zahájit i bez návrhu, překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají. Toto ustanovení je projevem zásady oficiality, která ovládá nesporná řízení.

Na řízení ve statusových věcech právnických osob bude také třeba uplatnit ust. § 27 ZŘS, které upravuje závaznost rozhodnutí ve statusových věcech fyzických a právnických osob. Konkrétně

⁸⁰ JIRSA, Jaromír, DERÉOVÁ, Alena, DOLEŽAL, Marek, a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. Online. Wolters Kluwer, 2023. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/206/1/2/komentar-wkcr-c-292-2013-sb-zakon-o-zvlastnich-rozenich-soudnich-soudcovsky-komentar>. [cit. 2024-4-11], k ust. § 91 ZŘS.

⁸¹ MACKOVÁ, Alena, MUŽIKÁŘ, Ladislav, KUČERA, František a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. Online. Nakladatelství Leges, 2016. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/132/1/2/komentar-wkcr-c-292-2013-sb-zakon-o-zvlastnich-rozenich-soudnich-komentar>. [cit. 2024-4-11], k ust. § 91 ZŘS.

⁸² SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 61.

stanovuje, že výrok pravomocného rozhodnutí ve statusové věci fyzické nebo právnické osoby je závazný pro každého. Odůvodnění existence této absolutní závaznosti rozhodnutí ve statusové věci osoby pak vychází již z povahy této věci samotné, kdy by jinak při relativní závaznosti tato rozhodnutí nemohla zcela plnit svůj účel.⁸³ Absolutní závaznost rozhodnutí pak „[z]namená pouze a toliko nutnost respektovat právní stav nastolený výrokem pravomocného rozsudku s tím, že tento latentní význam se prakticky projevit může a nemusí (...)“ Rozhodnutí, které je absolutně závazné, tedy neznámá, že dojde ke změně práv a povinností jiného subjektu.⁸⁴

Jak již bylo uvedeno výše v této diplomové práci, ust. § 27 ZŘS se vztahuje na všechna řízení ve statusových věcech právnických osob dle ust. § 85 písm. a) ZŘS, ale ne však výlučně. Pojem statusové věci právnických osob dle ust. § 27 ZŘS je totiž širší než jeho rozsah dle ust. § 85 písm. a) ZŘS.⁸⁵ Ust. § 27 ZŘS se však uplatní na řízení ve statusových věcech právnických osob dle ust. § 85 písm. a) ZŘS vždy.

Uplatnění ust. § 27 ZŘS pro rozhodnutí v řízeních ve statusových věcech právnických osob dle ust. § 85 písm. a) ZŘS vyplývá i z rozhodovací praxe českých soudů, které se takto opakovaně vyjádřily ve vztahu k různým druhům řízení dle ust. § 85 písm. a) ZŘS. Takové závěry lze nalézt například ve vztahu k řízení o určení neplatnosti dohody o změně společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným⁸⁶, řízení o zrušení právnické osoby včetně obchodní korporace s likvidací a o jmenování likvidátora⁸⁷, řízení o vyslovení, že nejde o rozhodnutí orgánu právnické osoby⁸⁸ nebo k řízení o odvolání likvidátora z výkonu funkce⁸⁹.

Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v řízení ve statusových věcech právnických osob se bude řídit obecnou právní úpravou obsaženou v OSŘ. Usnesení, kterým je ve věci rozhodnuto, nabude právní moci, pokud bylo doručeno účastníkům řízení, a nelze jej napadnout odvoláním ve smyslu ust. § 159 OSŘ ve spojení s ust. § 167 odst. 2 OSŘ a ust. § 1 odst. 3 ZŘS. Vykonatelné pak bude takové usnesení nabytím právní moci.⁹⁰

⁸³ LAVICKÝ, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-869-7, s. 86.

⁸⁴ JIRSA, Jaromír, DERÉOVÁ, Alena, DOLEŽAL, Marek, a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. Online. Wolters Kluwer, 2023. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/206/1/2/komentar-wkcr-c-292-2013-sb-zakon-o-zvlastnich-rozenich-soudnich-soudcovsky-komentar>. [cit. 2024-4-18], k ust. § 27 ZŘS.

⁸⁵ Viz podkapitola 1.3. této diplomové práce.

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 27 Cdo 2929/2022.

⁸⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 2016, sp. zn. 7 Cmo 487/2016.

⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 7 Cmo 218/2018 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3451/2020.

⁸⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 14 Cmo 332/2021-29.

⁹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 2016, sp. zn. 7 Cmo 487/2016.

Určitá zvláštní pravidla pro rozhodování v řízeních ve statusových věcech právnických osob obsahuje ust. § 90 ZŘS, které stanovuje pravidla pro rozhodnutí v řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby.

Odstavec 1 tohoto ustanovení uvádí, že „[v] řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby rozhodne soud o tom, že o rozhodnutí orgánu právnické osoby nejde, hledí-li se na něj, jako by nebylo přijato, i bez návrhu.“ To se bude týkat zejména rozhodnutí orgánu právnické osoby, která budou posuzována dle ust. § 245 OZ. Předmětné ustanovení se však vztahuje i na řízení, kde se posuzuje rozhodnutí orgánu právnické osoby, o kterém tento orgán nikdy nerozhodoval, a jedná se tedy o neexistující rozhodnutí.⁹¹

Pokud tedy vyjde v řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby najevo, že posuzované rozhodnutí orgánu právnické osoby je nicotné, nikoliv neplatné, nebrání tato skutečnost soudu rozhodnout o nicotnosti předmětného rozhodnutí již v řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby. Vzhledem k totožnosti předmětu řízení, které je dané totožností předmětného rozhodnutí, nemusí být pro rozhodnutí o nicotnosti zahájeno nové řízení.⁹²

Dle odstavce 2 ust. § 90 ZŘS pak rozhodne soud v řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby až po uplynutí lhůty tři měsíců od podání návrhu. Stanovení této lhůty navazuje na hmotněprávní úpravu (např. na ust. § 191 či § 429 ZOK), která stanovuje lhůtu tři měsíce pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnických osob. Hmotněprávní úprava však upravuje tyto lhůty jako subjektivní, které běží ode dne, kdy se navrhovatel o rozhodnutí dozvěděl nebo mohl dozvědět. V praxi tedy nemusí procesní lhůta dle ust. § 90 odst. 2 ZŘS splnit svůj účel zcela. To znamená, že nemusí eliminovat rozhodnutí o návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby předtím, než uplynula subjektivní lhůta pro podání návrhu ostatním aktivně legitimovaným osobám.⁹³ Účelem ust. § 90 odst. 2 ZŘS je totiž umožnit, aby mohlo případně dojít ke spojení řízení dle ust. § 88 odst. 2 ZŘS.

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2586/2018.

⁹² SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 197.

⁹³ JIRSA, Jaromír, DERÉOVÁ, Alena, DOLEŽAL, Marek a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. Online. Wolters Kluwer, 2023. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/206/1/2/komentar-wkcr-c-292-2013-sb-zakon-o-zvlastnich-rozenich-soudnich-soudcovsky-komentar>. [cit. 2024-4-18], k ust. § 90 ZŘS.

Co se týče opravných prostředků proti rozhodnutí ve věci, k těm ust. § 85 a násl. nestanovují žádná speciální pravidla. Proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto v řízení ve statusové věci právnických osob, budou tedy přípustné opravné prostředky dle obecných ustanovení ZŘS, a to odvolání dle ust. § 28 ZŘS, žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost dle ust. § 29 ZŘS a dovolání dle ust. § 30 ZŘS. Subsidiárně se pak opravné prostředky řídí právní úpravou obsaženou v OSŘ.⁹⁴

⁹⁴ Dle ust. § 1 odst. 3 a 4 ZŘS.

4. Druhy řízení ve statusových věcech právnických osob

Jak bylo již vymezeno výše v této diplomové práci⁹⁵, do řízení ve statusových věcech právnických osob se řadí ta řízení, v rámci kterých je rozhodováno o záležitostech, které se týkají postavení právnických osob. Patří mezi ně velké množství řízení, jejichž právní základ je dán ustanoveními hmotného práva, a to zejména OZ a ZOK.

Obecně lze však řízení ve statusových věcech právnických osob rozdělit na několik druhů dle toho, co je jejich předmětem. To vyplývá i z textace ust. § 85 písm. a) ZŘS, které do řízení ve statusových věcech právnických osob řadí zejména řízení týkající se: *„jejich zrušení a likvidace, jmenování a odvolávání členů jejich orgánů nebo likvidátora a přeměn“*. S ohledem na to jsou v rámci této kapitoly jednotlivá řízení zařazena do obecnějších skupin, kterými jsou: (i) řízení související se zrušením a likvidací právnických osob, (ii) řízení související s orgány právnických osob, (iii) řízení ve věcech přeměn, (iv) řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby a (v) další řízení.

V této kapitole se tedy budu zabývat již konkrétními typy řízení ve statusových věcech právnických osob, jejich právním základem a specifiky, které jsou s těmito řízeními spojené.

4.1. Řízení související se zrušením a likvidací právnických osob

Zrušení a likvidace právnických osob jsou charakteristickou statusovou věcí právnických osob, jelikož se bezprostředně týkají jejich existence, a tedy i jejich postavení. Řízení týkající se zrušení a likvidace právnických osob se tak budou bezpochyby řídit ust. § 85 a násl. ZŘS. Právní základ těchto řízení je přitom obsažen v hmotněprávních normách, a to konkrétně v OZ a ZOK.

Řízení o prohlášení právnické osoby po jejím vzniku za neplatnou

Prvním řízením, které lze do této skupiny zařadit, je řízení o prohlášení právnické osoby po jejím vzniku za neplatnou dle ust. § 129 OZ. V tomto ustanovení je obsažena obecná právní úprava důvodů pro prohlášení neplatnosti právnické osoby po jejím vzniku, která se použije na všechny právnické osoby. Kromě tohoto obecného ustanovení pak existuje speciální právní úprava

⁹⁵ Viz podkapitola 1.3. Statusové věci právnických osob.

v ust. § 92 odst. 1 ZOK, která se vztahuje pouze na obchodní korporace a doplňuje důvody neplatnosti obsažené v OZ.⁹⁶

Předmětné řízení lze dle ust. § 129 odst. 1 OZ zahájit i bez návrhu. Účastníky bude navrhovatel (v řízení zahájeném na návrh) a právnická osoba, o jejíž neplatnosti se v řízení jedná. Soud bude v řízení přezkoumávat existenci některého z důvodů pro prohlášení právnické osoby za neplatnou. Pokud je takový důvod naplněn, rozhodne soud usnesením, kterým právnickou osobu prohlásí za neplatnou. Soud může ve svém rozhodnutí stanovit určitý den, od kterého je právnická osoba neplatná.⁹⁷ Pravděpodobněji ale soud rozhodne bez stanovení takového dne a v takovém případě se stane právnická osoba neplatnou dnem právní moci usnesení. Usnesení, kterým je právnická osoba prohlášena za neplatnou, má konstitutivní účinky.⁹⁸

Dnem prohlášení právnické osoby za neplatnou zároveň vstupuje tato právnická osoba do likvidace dle ust. § 129 odst. 2 OZ. Vstup do likvidace nastupuje ex lege a nemusí o něm být tedy soudem zvlášť rozhodnuto.⁹⁹ Ve svém konečném důsledku tedy neplatnost právnické osoby představuje to stejné, jako zrušení právnické osoby, kdy je předpokladem její likvidace a jejího výmaz z veřejného rejstříku.¹⁰⁰

Na tomto místě je ještě třeba zmínit, že předtím, než soud rozhodne o prohlášení právnické osoby za neplatnou, poskytne jí ve smyslu ust. § 130 OZ přiměřenou lhůtu ke zjednání nápravy, jedná-li se o závadu, kterou lze odstranit. Určení délky této lhůty je pak na uvážení soudu, a to s ohledem na charakter předmětné vady a možný způsob jejího odstranění.¹⁰¹

Řízení o zrušení právnické osoby

Dalším obecným řízením souvisejícím se zánikem právnické osoby, které je řízením ve statusových věcech právnických osob,¹⁰² je řízení o zrušení právnické osoby dle ust. § 172

⁹⁶ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 499.

⁹⁷ Tamtéž, s. 504.

⁹⁸ LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. Online. Wolters Kluwer, 2021. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2> [cit. 2024-4-19], k ust. § 92 ZOK.

⁹⁹ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-4-19], k ust. § 129 OZ.

¹⁰⁰ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 506.

¹⁰¹ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 130 OZ.

¹⁰² Jak vyplývá z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 2016, sp. zn. 7 Cmo 487/2016 nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 Cmo 261/2018.

OZ, které se také bude vztahovat na všechny právnické osoby, pokud však zvláštní právní předpisy nestanoví něco jiného. Předmětné ustanovení v prvním odstavci vymezuje důvody pro zrušení právnické osoby obdobně, jako tomu je v případě ustanovení o prohlášení právnické osoby za neplatnou.

Řízení o zrušení právnické osoby lze dle ust. § 172 odst. 1 OZ zahájit bez návrhu či na návrh osoby, která na tom prokáže právní zájem. Z ustálené judikatury českých soudů vyplývá, že „*právní zájem, zakládající aktivní věcnou legitimaci k podání návrhu na zrušení společnosti podle § 172 o. z., resp. § 93 z. o. k., má osoba, jejíž právního postavení (tj. jejichž práv a povinností vyplývajících z hmotného práva) se zrušení obchodní korporace přímo dotýká. Pouhý ‚morální‘, ‚majetkový‘ nebo jiný ‚neprávní‘ zájem na zrušení společnosti nepostačuje (...)*“¹⁰³ Okruh osob, které mohou být v tomto řízení navrhovatelem, je tedy tímto ustanovením omezen a nemůže jím být zcela kdokoliv.

Účastníky řízení budou zpravidla navrhovatel a právnická osoba, v jejíž věci se v řízení jedná. To, zda jsou účastníky řízení i členové právnické osoby jakožto osoby, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno, není zcela jednotné. Například akcionář akciové společnosti může být účastníkem tohoto řízení pouze jakožto navrhovatel.¹⁰⁴ Společníci společnosti s ručením omezeným jsou naopak dle ustálené judikatury českých soudů účastníky řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným vždy.¹⁰⁵ Tyto závěry by se pak daly dle některých názorů vztáhnout i na společníky jiných obchodních korporací, např. společníky veřejné obchodní společnosti.¹⁰⁶

Při shledání naplnění důvodu pro zrušení právnické osoby rozhodne soud usnesením o tomto zrušení a nařídí likvidaci právnické osoby. Předtím je však dle ust. § 172 odst. 2 OZ povinen právnické osobě stanovit přiměřenou lhůtu k odstranění nedostatků v případě, že zde byl naplněn důvod pro zrušení právnické osoby, který lze odstranit. Dle Vrchního soudu v Praze¹⁰⁷ pak soud právnickou osobu vyzve k odstranění nedostatků, přičemž taková výzva musí obsahovat „*označení (odstranitelného) důvodu, pro který má být právnická osoba zrušena, včetně označení*

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3483/2017, či např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1772/2021.

¹⁰⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 14 Cmo 4/2019.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 9. 1996, sp. zn. IV. ÚS 230/95, či např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 Cmo 261/2018 a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2023, sp. zn. 14 Cmo 147/2023.

¹⁰⁶ LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. Online. Wolters Kluwer, 2021. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2> [cit. 2024-4-19], k ust. § 115 ZOK.

¹⁰⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 8. 2019, sp. zn. 14 Cmo 207/2019.

nedostatků, které je třeba odstranit, přičemž z výzvy musí být současně patrné, jakým způsobem lze nedostatky představující důvod ke zrušení odstranit, v jaké lhůtě a v neposlední řadě musí být účastník řízení poučen o případných následcích nečinnosti (...)“

Právní předpisy obsahují další důvody pro zrušení právnické osoby, které se však vztahují již jen na některé právnické osoby. Těmito jinými právními předpisy pak není dotčeno ust. § 172 OZ, které je jimi pouze doplňováno.

Takovými dalšími ustanoveními je ust. § 211 odst. 2 OZ, dle kterého soud zruší korporaci i bez návrhu, pokud klesne počet jejích členů pod počet stanovený zákonem a rozhodne o její likvidaci. Ve vztahu k jednotlivým druhům právnických osob upraveným v OZ pak tento zákon stanovuje další důvody jejich zrušení, a to konkrétně v ust. § 268 OZ ve vztahu ke spolku, ust. § 306 odst. 2 a ust. § 377 OZ ve vztahu k nadaci, ust. § 401 OZ ve vztahu k nadačnímu fondu a ust. § 417 OZ ohledně ústavu.

Dále lze v souvislosti s řízením o zrušení právnické osoby na základě ustanovení OZ zmínit ještě řízení o udělení souhlasu soudu se změnou účelu ústavu a se zrušením ústavu dle ust. § 406 odst. 2 věta za středníkem OZ. Tento souhlas bude nutný v případě, že o těchto věcech nerozhoduje zakladatel ústavu, ale osoba jím stanovená v zakladatelském právním jednání nebo správní rada.

Další důvody pro zrušení pouze obchodních korporací jsou pak stanoveny v ust. § 93 ZOK. Kromě tohoto obecného ustanovení stanovuje, obdobně jako OZ, i ZOK specifické důvody pro zrušení jednotlivých druhů obchodních korporací. Právní úprava důvodů pro zrušení obchodních korporací obsažená v ZOK je přitom právní úpravou zvláštní vůči úpravě obsažené v OZ a důvody uvedené v ust. § 93 ZOK a dalších relevantních ustanoveních ZOK rozšiřují důvody pro zrušení právnické osoby dle ust. § 172 OZ.¹⁰⁸

Konkrétně ve vztahu k veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti jsou další důvody jejich zrušení upraveny v ust. § 115 odst. 1 ZOK. Řízení dle tohoto ustanovení lze pak zahájit pouze na návrh společníka, jak vyplývá z textace předmětného ustanovení, což opět představuje omezení okruhu možných navrhovatelů. Ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným jsou další důvody jejího zrušení upraveny v ust. § 149 odst. 4 ZOK, ust. § 198 odst. 3 ZOK, ust. § 201 odst. 5 ZOK, ust. § 215 odst. 1 ZOK a ust. § 241 odst. 2 ZOK. Pro akciovou společnost jsou

¹⁰⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 2. 2024, sp. zn. 7 Cmo 128/2023 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2022, sp. zn. 27 Cdo 2276/2022.

další důvody jejího zrušení stanoveny v ust. § 306 odst. 3 ZOK, ust. § 308 odst. 3 ZOK, ust. § 318 odst. 2 ZOK, ust. § 443 odst. 1 ZOK, ust. § 453 odst. 1 ZOK a ust. § 460 odst. 1 ZOK. U družstva jsou zvláštní důvody pro jeho zrušení stanoveny v ust. § 713 ZOK a ust. § 726 odst. 3 ZOK, u bytového družstva pak navíc v ust. § 757 ZOK a u sociálního družstva navíc v ust. § 773 ZOK.

Likvidace právnické osoby

Jak již bylo uvedeno výše, s rozhodnutím o zrušení právnické osoby či jejím prohlášení za neplatnou je spojeno i nařízení její likvidace. Dle ust. § 187 odst. 2 OZ vstupuje právnická osoba do likvidace dnem, kdy je zrušena nebo prohlášena za neplatnou. Účelem likvidace je pak dle ust. § 187 odst. 1 OZ „*vypořádat majetek zrušené právnické osoby (likvidační podstatu), vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplývá z likvidace (s likvidačním zůstatkem), podle zákona.*“ Po skončení likvidace nastává výmaz právnické osoby z veřejného rejstříku, kterým dojde dle ust. § 185 OZ k zániku právnické osoby, která se zapisuje do veřejného rejstříku. Pokud právnická osoba nepodléhá zápisu do veřejného rejstříku, zaniká tato již skončením likvidace dle ust. § 186 OZ.

4.2. Řízení související s orgány právnických osob

Mezi řízení ve statusových věcech právnických osob jsou dále řazena některá řízení, která se týkají orgánů právnických osob. Konkrétně se jedná o řízení, v rámci kterých je jmenován či naopak odvolán člen orgánu právnické osoby soudem. Dále jsou do této skupiny zařazena řízení o jmenování a odvolání likvidátora právnické osoby soudem, jelikož ten okamžikem svého povolání do funkce nabývá působnost statutárního orgánu a stejně jako členové statutárního orgánu odpovídá za řádný výkon své funkce.¹⁰⁹

Jmenování členů orgánů právnických osob soudem

K jmenování členů orgánů právnických osob soudem dochází zpravidla v případech, kdy tito členové právnické osobě chybí. Soud zasahuje až v situacích, kdy si právnická osoba (resp. její příslušné orgány) nebyla schopná své orgány zvolit sama. Jedná se tedy o krajní řešení, kdy by bez zásahu soudu chyběli právnické osobě členové orgánu, a ten by pak v důsledku toho nemohl plnit svoji funkci.¹¹⁰

¹⁰⁹ Dle ust. § 193 OZ.

¹¹⁰ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 65 OZ.

Prvním řízením, které lze do této skupiny zařadit¹¹¹, je řízení o jmenování chybějících členů statutárního orgánu právnické osoby dle ust. § 165 odst. 1 OZ. Dle předmětného ustanovení jsou chybějící členové statutárního orgánu jmenováni soudem na návrh toho, kdo na tom osvědčí právní zájem, nemá-li statutární orgán dostatečný počet členů potřebný k rozhodování, a to do té doby, než budou noví členové povoláni postupem určeným v zakladatelském právním jednání právnické osoby. Jedná se tedy o řešení situace, kdy zaniklo členství jednomu nebo více členům statutárního orgánu právnické osoby a ta není schopna v důsledku toho jednat, přičemž noví členové nebyli právnickou osobou zvoleni. Účelem tohoto ustanovení je dát právnické osobě možnost, aby mohla právně jednat prostřednictvím statutárního orgánu, než si sama zvolí nové členy statutárního orgánu.

Jak z předmětného ustanovení vyplývá, toto řízení lze zahájit pouze na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem. Takovou osobou pak může být například jiný člen statutárního orgánu, člen jiného orgánu právnické osoby nebo i člen právnické osoby. Vždy však musí taková osoba právní zájem na jmenování chybějícího člena orgánu soudu prokázat.¹¹² Dle Vrchního soudu v Praze¹¹³ pak „[p]rávní zájem navrhovatele nebude zpravidla dán tehdy, když navrhovatel sám může zákonem předpokládaným způsobem dosáhnout nápravy absence obsazení daného orgánu společnosti.“ Účastníky řízení kromě navrhovatele bude právnická osoba a osoba, která má být jakožto chybějící člen orgánu dle návrhu soudem jmenována.

Jmenované osoby se stávají členy statutárního orgánu právní mocí usnesení, kterým byly jmenovány. Z textace předmětného ust. § 165 odst. 1 OZ přitom vyplývá, že jejich funkce trvá, dokud nebudou zvoleni noví členové statutárního orgánu postupem dle zakladatelského právního jednání. Nejsou tedy omezeni funkčním obdobím vyplývajícím ze zákona či zakladatelského právního jednání.¹¹⁴

Kromě výše uvedené obecné úpravy jmenování chybějících členů statutárního orgánu právnické osoby obsahují právní předpisy i speciální ustanovení, která upravují jmenování nových nebo chybějících členů statutárního orgánu u jednotlivých druhů právnických osob. U nadace je to ust. § 367 odst. 1 OZ, které upravuje jmenování nového člena správní rady soudem na návrh

¹¹¹ Jak vyplývá například z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4235/2013 nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 2022, sp. zn. 14 Cmo 211/2022-366.

¹¹² LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 618.

¹¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 7. 2019, sp. zn. 14 Cmo 178/2019.

¹¹⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 619.

dozorčí rady nebo na návrh osoby, která osvědčí právní zájem, na dobu, dokud správní rada nezvolí nového člena. Pokud nebyly nadačnickému fondu v pořízení pro případ smrti stanoveni první členové správní a dozorčí rady, popřípadě první revizor, a tito nebyli jmenováni ani vykonavatelem závěti, jmenuje tyto dle ust. § 396 odst. 2 OZ soud na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem.

Další případy jmenování chybějících nebo nových členů orgánů právnických osob jsou obsaženy i v ZOK, a to v ust. § 198 odst. 3 ZOK, kde je upraveno jmenování jednatele společnosti s ručením omezeným soudem, v ust. § 443 odst. 1 ZOK, kde jsou stanovena pravidla pro jmenování chybějících členů představenstva akciové společnosti soudem, v ust. § 453 odst. 1 ZOK upravujícím jmenování chybějících členů dozorčí rady akciové společnosti soudem, v ust. § 460 odst. 1 ZOK, kde je upraveno jmenování chybějících členů správní rady akciové společnosti soudem a ust. § 713 ZOK upravující jmenování chybějících členů představenstva družstva. Tato ustanovení přitom svým zněním zpravidla kopírují úpravu obsaženou v ust. § 165 odst. 1 OZ.

Odvolání členů orgánů právnických osob soudem

O odvolání členů orgánů právnické osoby soud zpravidla nerozhoduje a jedná se o záležitost, která patří do působnosti některého z orgánů právnické osoby. OZ však upravuje určité situace, kdy je třeba zásah soudu a ten má v těchto případech pravomoc odvolat člena orgánu právnické osoby.

Prvním takovým případem je ust. § 153 odst. 3 OZ, ve kterém je založeno právo osoby, která na tom projeví právní zájem, podat návrh soudu na odvolání člena voleného orgánu právnické osoby, pokud byl osvědčen úpadek tohoto člena voleného orgánu a předmětný člen voleného orgánu tuto skutečnost neoznámil ve smyslu ust. § 153 odst. 1 nebo odst. 2 OZ tomu, kdo ho do funkce povolal. Ust. § 153 odst. 3 OZ se přitom použije na obchodní korporace pouze v případě, že byla do funkce člena voleného orgánu povolána osoba, jejíž úpadek byl osvědčen, avšak není řešen konkursem, a to s ohledem na ust. § 46 odst. 1 písm. d) ZOK¹¹⁵, jelikož prohlášení konkurzu má za následek zánik funkce člena voleného orgánu obchodní korporace, aniž by musel být odvolán soudem.

¹¹⁵ Jak vyplývá z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 7. 2021, sp. zn. 7 Cmo 162/2021 nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 7. 2021, sp. zn. 7 Cmo 144/2021, která se sice vztahují k ust. § 46 ZOK ve znění do 30. 6. 2023, ale lze je v tomto rozsahu aplikovat i na aktuální právní úpravu.

Předmětné řízení lze zahájit pouze na návrh a účastníky řízení budou kromě navrhovatele ještě člen voleného orgánu právnické osoby, o jehož odvolání v řízení jde, a právnická osoba. Právní mocí rozhodnutí dojde k zániku funkce člena voleného orgánu právnické osoby, pokud soud ve svém rozhodnutí neurčí pozdější den zániku funkce.¹¹⁶ Tomuto rozhodnutí soudu lze však do pravomocného skončení řízení zabránit. Konkrétně může dle ust. § 153 odst. 3 věta druhá OZ osoba, která člena voleného orgánu do funkce povolala, potvrdit tohoto člena ve funkci poté, co se o jeho osvědčení úpadku dozvěděla. Soud musí toto rozhodnutí respektovat a v důsledku toho již nemůže o odvolání člena voleného orgánu rozhodnout.¹¹⁷

Další řízení o odvolání členů orgánů právnické osoby, která lze zahájit dle OZ, se pak týkají orgánů nadace. Tato ustanovení mají za cíl zajistit správné a bezproblémové fungování nadace.¹¹⁸

Konkrétně v ust. § 366 OZ je stanoveno, že osoba, která na tom osvědčí právní zájem, může podat návrh soudu na odvolání člena správní rady, který závažně nebo opakovaně porušil nadační listinu nebo statut nebo který porušil zákon způsobem zjevně narušujícím pověst nadace. Předpokladem pro zahájení předmětného řízení je skutečnost, že takto neučinila sama správní rada v subjektivní lhůtě jednoho měsíce či objektivní lhůtě šesti měsíců.

Opět se tedy jedná o čistě návrhové řízení, jehož účastníky bude kromě navrhovatele předmětný člen správní rady a právnická osoba. Dané ustanovení pak stanovuje roční prekluzivní lhůtu, která počíná běžet ode dne vzniku důvodu odvolání a po jejímž marném uplynutí se již nelze odvolání člena správní rady u soudu domáhat.

Ust. § 366 OZ se pak dle ust. § 372 OZ použije obdobně i na odvolání členů dozorčí rady nadace. Stejná pravidla pro odvolání, jako ta pro odvolání člena správní rady obsažená v ust. § 366 OZ, jsou pak obsažena v ust. § 375 odst. 2 OZ, a to ve vztahu k revizorovi, který vykonává působnost dozorčí rady v případě, že tato není zřízena.¹¹⁹

Jmenování a odvolání likvidátora právnické osoby soudem

¹¹⁶ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 574.

¹¹⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-4-26], k ust. § 153 OZ.

¹¹⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 1203.

¹¹⁹ Dle ust. § 373 odst. 1 OZ.

OZ ponechává povolání likvidátora primárně na právnické osobě. Dle ust. § 189 odst. 1 OZ povolá likvidátora příslušný orgán právnické osoby, případně dle ust. § 189 odst. 2 OZ vykonávají jeho působnost členové statutárního orgánu, pokud nebyl likvidátor povolán.

Jestliže však nebyl likvidátor povolán dle ust. § 189 OZ vůbec, nastupuje ust. § 191 OZ a dojde tedy ke jmenování likvidátora soudem, a to i bez návrhu. Pokud byla právnická osoba zrušena s likvidací rozhodnutím soudu, jmenuje soud likvidátora vždy. Řízení o jmenování likvidátora právnické osoby soudem je pak řízením ve statusových věcech právnických osob.¹²⁰

Návrh na jmenování likvidátora právnické osoby může soudu podat kdokoliv, ust. § 191 odst. 1 OZ totiž nijak neomezuje okruh potenciálních navrhovatelů a ani u nich nevyžaduje osvědčení právního zájmu.¹²¹ Osobu likvidátora soud jmenuje primárně podle návrhu navrhovatele, pokud tato osoba splňuje všechny podmínky pro výkon této funkce, s jmenováním souhlasí a nejsou-li zde jiné překážky pro její jmenování.¹²²

Jestliže návrh na jmenování likvidátora nebyl podán nebo jestliže podán byl, ale nelze mu vyhovět, bude soud postupovat dle ust. § 191 odst. 3 OZ a jmenuje likvidátorem i bez jeho souhlasu člena statutárního orgánu.¹²³ Dle Vrchního soudu v Praze¹²⁴ přitom „[p]ři jmenování jednatele Společnosti jejím likvidátorem, ale soud musí vzít v úvahu nejen to, zda u jednatele není dána překážka výkonu funkce likvidátora, ale i to, zda jsou naplněny důvody, pro které by se mohl domáhat odvolání z funkce likvidátora dle ust. § 191 odst. 2 věta třetí o. z.“ Likvidátor jmenovaný podle ust. § 191 odst. 3 OZ přitom nesmí ze své funkce odstoupit, může se pouze domáhat u soudu zproštění funkce likvidátora, a to z důvodu toho, že po něm výkon funkce nelze spravedlivě požadovat.¹²⁵ Tato úprava umožňuje jmenovat likvidátora i v případech, kdy se nenajde osoba, která by s touto funkcí souhlasila.¹²⁶

Až poslední možností jmenování likvidátora, kterou soud využije pouze, pokud nelze jmenovat likvidátora podle ust. § 191 odst. 1 až 3 OZ, je použití ust. § 191 odst. 4 OZ.¹²⁷ Dle předmětného ustanovení jmenuje soud likvidátorem některou z osob zapsanou do seznamu insolvenčních správců.

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2017, sp. zn. 27 Cdo 907/2017.

¹²¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 7 Cmo 78/2005.

¹²² PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 191 OZ.

¹²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 7 Cmo 523/2016.

¹²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. 7 Cmo 297/2019-62.

¹²⁵ Viz ust. § 191 odst. 3 věta druhá a třetí OZ.

¹²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 11. 2018, sp. zn. 14 Cmo 256/2018.

¹²⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 2020, sp. zn. 7 Cmo 296/2016-55.

Ust. § 191 odst. 2 OZ pak upravuje případ jmenování likvidátora soudem v případě, kdy na základě návrhu osoby, která na tom prokáže právní zájem, soud odvolá z funkce likvidátora, který řádně neplní své povinnosti, a jmenuje likvidátora nového. Na rozdíl od odvolání likvidátora dle předmětného ustanovení, ke kterému může dojít jen na základě návrhu, nemusí k jmenování nového likvidátora v tomto případě dojít na základě předmětného návrhu. Pokud v návrhu na odvolání likvidátora zároveň není navržena osoba nového likvidátora, bude soud při jeho jmenování postupovat podle ust. 191 odst. 3 OZ, případně podle ust. § 191 odst. 4 OZ.¹²⁸

Soud v některých případech rozhoduje i o odvolání likvidátora, jak vyplývá již z výše uvedeného ust. § 191 odst. 2 OZ, kdy ho lze odvolat v případě, že řádně neplní své povinnosti. Řízení o odvolání likvidátora soudem je pak taktéž řízením ve statusových věcech právnických osob.¹²⁹

Předmětné řízení lze zahájit pouze na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem. Může jít například „o věřitele, člena či společníka, který se cítí být postupem likvidátora při likvidaci poškozen, resp. se domnívá, že postup likvidátora poškozuje likvidační podstatu a ohrožuje zájem na uhrazení pohledávek nebo maximalizaci konečného zůstatku z likvidace.“¹³⁰ Soud na základě podaného návrhu posuzuje, zda skutečně došlo k neplnění povinností likvidátora, a to s ohledem na konkrétní případ a na všechny relevantní okolnosti a skutečnosti, které jsou v řízení prokázány.¹³¹ Pokud soud zjistí, že došlo k neplnění povinností ze strany likvidátora, rozhodne o jeho odvolání a rovnou jmenuje nového likvidátora, jak bylo již uvedeno výše.

Ust. § 194 OZ pak zakotvuje pravidlo, že pouze soud může odvolat likvidátora, kterého do funkce jmenoval. Toto má zamezit tomu, aby byl likvidátor jmenovaný soudem následně odvolán orgány právnické osoby.¹³² Likvidátor jmenovaný soudem se zároveň nemůže své funkce vzdát.¹³³

¹²⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-4-26], k ust. § 191 OZ.

¹²⁹ Jak bylo dovozeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2017, sp. zn. 27 Cdo 907/2017.

¹³⁰ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-4-26], k ust. § 191 OZ.

¹³¹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 2. vydání. Velké komentáře*. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-852-8, s. 730.

¹³² PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář. 2. vydání (2. aktualizace)*. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 194 OZ.

¹³³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 7 Cmo 231/2016.

Jediný důvod pro odvolání likvidátora soudem je uvedený v již zmíněném ust. § 191 odst. 2 OZ. Vrchní soud v Praze však ve svém usnesení¹³⁴ dovedl, že „[l]ikvidátora jmenovaného soudem může soud z funkce odvolat nikoli jen proto, že řádně neplní své povinnosti, ale též přispěje-li to ke kvalitnějšímu a efektivnějšímu provedení likvidace.“ Vrchní soud v Praze toto dále rozvedl tak, že „[z] hlediska důvodů odvolání likvidátora, a to i jmenovaného soudem, lze rozlišovat dvě základní kategorie důvodů odvolání z funkce. Jednu kategorii tvoří tzv. sankční odvolání, k němuž dochází, porušuje-li likvidátor své povinnosti, resp. je řádně neplní. (...) Další kategorií je odvolání likvidátora z jiného než sankčního důvodu. Tyto ‚jiné‘ důvody lze dělit na důvody subjektivní, pro něž lze odvolat jen likvidátora povoláného nikoli soudem, ale k tomu příslušným orgánem právnické osoby či osobou (např. s likvidátorem nevychází společníci společnosti s ručením omezeným), a důvody objektivní. Těmi jsou objektivně zjištělé skutečnosti, např. je-li likvidátor dlouhodobě nemocen, což je sice jeho subjektivní stav, objektivně je nicméně dána skutečnost vycházející z jeho nemoci a ohrožující průběh či kvalitu likvidace (dalšího výkonu jeho funkce).“

OZ obsahuje kromě výše uvedeného ust. § 191 OZ speciální ustanovení týkající se jmenování likvidátora soudem. Prvním z nich je ust. § 209 odst. 1 OZ, kdy soud jmenuje likvidátora v důsledku rozhodnutí o zrušení výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku a o nařízení její likvidace v případě, kdy se zjistí neznámý majetek právnické osoby po jejím výmazu z veřejného rejstříku nebo se objeví jiný zájem hodný právní ochrany. Toto řízení je řízením ve statusových věcech právnických osob¹³⁵ a lze jej zahájit pouze na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem.¹³⁶ Účastníky předmětného řízení jsou přitom kromě navrhovatele i vymazaná společnost a osoby v postavení posledních společníků společnosti.¹³⁷ Druhým je pak ust. § 270 OZ, které se týká jmenování likvidátora spolku soudem. K tomu dojde v případě, že není povolán likvidátor jinak. Dle ust. § 270 odst. 1 OZ jmenuje soud likvidátorem i bez jeho souhlasu člena statutárního orgánu spolku, případně, není-li to možné, některého člena spolku. Stejně jako v případě ust. § 191 odst. 2 OZ nemůže takto jmenovaný likvidátor dle ust. § 270 odst. 2 OZ z funkce odstoupit, ale může být pouze funkce zproštěn soudem.

Další řízení

¹³⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 7 Cmo 179/2020.

¹³⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2019, sp. zn. 14 Cmo 76/2019.

¹³⁶ Což je nepochybně i bývalý společník právnické osoby, jak bylo dovozeno v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 10. 2021, sp. zn. 14 Cmo 199/2021-132.

¹³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2024, sp. zn. 7 Cmo 83/2023.

Domnívám se, že řízením ve statusových věcech právnických osob, které lze zařadit do této části diplomové práce, jelikož se jedná o řízení týkající se zániku funkce člena orgánu právnické osoby, je i řízení dle ust. § 106 odst. 2 ZOK. Jedná se o řízení o zrušení určení některého ze společníků statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti, které je dle společenské smlouvy neodvolatelné. Tohoto se mohou domáhat návrhem u soudu ostatní společníci veřejné obchodní společnosti v případě, že určený společník porušuje zvláště závažným způsobem své povinnosti. Předmětné řízení je tedy návrhovým řízením a soud v něm přezkoumává, zda došlo k zvláště závažnému porušení povinností ze strany člena statutárního orgánu. Pokud k takovému závěru soud dospěje, dojde k odvolání člena statutárního orgánu. Zařazení tohoto řízení mezi řízení ve statusových věcech však dosud nebylo českými soudy řešeno.

4.3. Řízení ve věcech přeměn

Mezi řízení ve statusových věcech právnických osob zařazuje ust. § 85 písm. a) ZŘS i řízení ve věcech přeměn právnických osob. Nelze mezi ně však zahrnout všechna soudní řízení, která lze zahájit dle zákona o přeměnách. Dle ZŘS se nebude postupovat v případě sporů z přeměn právnických osob, které jsou rozhodovány dle OSŘ, jak vyplývá z ust. § 9 odst. 2 písm. m) OSŘ. Mezi tato sporná řízení lze zahrnout zejména spory z práva na dorovnání podle ust. § 47 zákona o přeměnách, spory o náhradu škody dle ust. § 50 zákona o přeměnách a spory dle ust. § 151 a ust. § 230 zákona o přeměnách.¹³⁸ Mezi sporná řízení, která budou rozhodována dle OSŘ, lze zařadit i řízení o uložení povinnosti uzavřít smlouvu o odkoupení podílu dle ust. § 49d odst. 2 zákona o přeměnách.¹³⁹

Všechna ostatní řízení dle zákona o přeměnách budou tedy řízeními ve statusových věcech právnických osob, ve kterých bude rozhodováno dle ZŘS.

Takovým řízením je pak především řízení o určení neplatnosti projektu přeměny a řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny dle ust. § 52 a násl. zákona o přeměnách. Předmětná ustanovení zákona o přeměnách přitom podrobně vymezují pravidla pro tato dvě řízení.

¹³⁸ Dle důvodové zprávy k zákonu č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹³⁹ SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 188.

Pro přehlednost je na tomto místě třeba vymezit jednotlivé pojmy, se kterými zákon pracuje. Projekt přeměny je základní dokument, pro který jsou zákonem předepsané náležitosti, který je právním titulem každé přeměny a podle něhož se přeměna provádí.¹⁴⁰ Jedná se tedy o „*právní úkon, a to, podle okolností, jednostranný, dvoustranný nebo vícestranný.*“¹⁴¹ Rozhodnutí o schválení projektu přeměny pak ve smyslu ust. § 15 odst. 3 písm. a) zákona o přeměnách představuje schválení vypracovaného projektu přeměny rozhodnutím společníků nebo členů osob zúčastněných na přeměně, jejich valných hromad nebo členských schůzí způsobem stanoveným zákonem o přeměnách, ledaže se takové schválení nevyžaduje. Osoba zúčastněná na přeměně je potom pojem, který je vymezen v ust. § 3 odst. 3 zákona o přeměnách. Obecně lze říci, že se jedná o společnost či družstvo zúčastněné na přeměně a jiné osoby.

Ust. § 52 odst. 1 zákona o přeměnách pro tato řízení stanovuje, že se nelze dovolávat neplatnosti projektu přeměny samostatně, a návrhové se jí musí tedy dovolávat současně s vyslovením neplatnosti rozhodnutí o schválení projektu přeměny. Vyslovení neplatnosti rozhodnutí o schválení projektu přeměny se pak naopak lze dovolávat samostatně, ale pouze za předpokladu, že důvody neplatnosti nemají původ v projektu přeměny. Takovým případem bude například situace, kdy je důvodem jeho neplatnosti porušení právních norem upravujících postup orgánu právnické osoby při přijetí rozhodnutí. Dovolávat se neplatnosti projektu přeměny samostatně lze dle ust. § 52 odst. 2 zákona o přeměnách pouze tehdy, pokud tento nepodléhá schválení.

V řízeních dle ust. § 52 a násl. zákona o přeměnách soud přezkoumává soulad projektu přeměny a rozhodnutí o schválení projektu přeměny se zákonem, případně se zakladatelským právním jednáním. Dle ust. § 53 odst. 1 zákona o přeměnách se pro ně použijí obdobně ustanovení OZ o neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku (ust. § 258 a násl. OZ) ve spojení s ustanoveními ZOK upravujícími vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a členské schůze obchodních korporací.¹⁴² Řízením o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby se budu podrobněji zabývat v následující podkapitole 4.4.

Ust. § 53 odst. 2 zákona o přeměnách potom stanovuje obligatorní spojení řízení o vyslovení neplatnosti projektu přeměny s návrhy ostatních oprávněných osob týkajících se téhož projektu

¹⁴⁰ ŠAFRÁNEK, Jan. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev*. Praktický komentář. V Praze: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7552-914-5, s. 37.

¹⁴¹ KUHN, Petr. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev: komentář*. 1. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-056-0, s. 64.

¹⁴² Viz ust. § 191 a násl. ZOK, ust. § 428 a násl. ZOK a ust. § 663 a násl. ZOK.

přeměny ke společnému řízení. Druhým obligatorním spojením ke společnému řízení je spojení řízení o vyslovení neplatnosti projektu přeměny s dalšími návrhy všech oprávněných osob na vyslovení neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny, je-li důvodem neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny neplatnost projektu přeměny.

Zákon o přeměnách upravuje v ust. § 53 odst. 3 místní příslušnost soudu, který bude ve výše uvedených věcech rozhodovat pro případ, že se sídla osob zúčastněných na přeměně nachází v obvodech různých věcně a místně příslušných soudů. V takovém případě bude příslušným soud, u kterého byl podán první návrh na zahájení řízení.

Ust. § 54 odst. 1 zákona o přeměnách vymezuje okruh osob, které jsou oprávněny podat návrh na zahájení předmětných řízení. Aktivně legitimován je dle předmětného ustanovení společník nebo člen osoby zúčastněné na přeměně, člen statutárního orgánu osoby zúčastněné na přeměně nebo člen dozorčí rady, správní rady nebo kontrolní komise osoby zúčastněné na přeměně. Nejvyšší soud¹⁴³ přitom dovodil, že za splnění určitých podmínek může být přiznána aktivní věcná legitimace k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady taktéž bývalému společníku (v poměrech společnosti s ručením omezeným), a to ve vztahu právě k rozhodnutí o schválení přeměny. Ust. § 54 odst. 2 zákona o přeměnách pak rozšiřuje okruh aktivně legitimovaných osob v řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí o schválení projektu přeměny v případě, že se na téže přeměně podílí více osob zúčastněných na přeměně a že namítané důvody neplatnosti takového schválení mají základ v projektu přeměny.¹⁴⁴

Právo podat návrh na zahájení řízení o určení neplatnosti projektu přeměny a řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny je časově omezeno. Ust. § 54 odst. 3 zákona o přeměnách stanovuje tříměsíční prekluzivní lhůtu pro podání návrhu v této věci, přičemž vymezuje čtyři různé počátky pro běh této prekluzivní lhůty. Nejčastěji však počne předmětná lhůta běžet dnem následujícím po dni schválení projektu přeměny valnou hromadou nebo členskou schůzí dle ust. § 54 odst. 3 písm. a) zákona o přeměnách.¹⁴⁵

Trochu nadbytečně pak ust. § 55 odst. 2 zákona o přeměnách uvádí, že pouze soud může rozhodnout o vyslovení neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny nebo o určení neplatnosti projektu přeměny. Zároveň však toto ustanovení omezuje dobu, do kdy může soud o neplatnosti

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2019, sp. zn. 27 Cdo 32/2019.

¹⁴⁴ Návrh pak může navíc podat i společník, člen družstva, člen statutárního orgánu, dozorčí rady, správní rady nebo kontrolní komise jiné osoby zúčastněné na této přeměně.

¹⁴⁵ ŠAFRÁNEK, Jan. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev*. Praktický komentář. V Praze: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7552-914-5, s. 112.

rozhodnout, a to pouze do zápisu přeměny do obchodního rejstříku.¹⁴⁶ Toto vyplývá i z ust. § 57 odst. 1 písm. a) zákona o přeměnách.

Pro případ, že v době, kdy má dojít k zápisu přeměny do obchodního rejstříku, není řízení dle ust. § 52 zákona o přeměnách ještě skončeno, může navrhovatel ve lhůtě určené soudem (ne kratší než 30 dnů) i bez souhlasu soudu změnit návrh na zahájení řízení tak, že se bude domáhat určení, zda projekt přeměny nebo rozhodnutí o schválení přeměny jsou v rozporu s právními předpisy, společenskou nebo zakladatelskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo se stanovami.¹⁴⁷ Pokud navrhovatel svůj návrh takto nezmění, soud řízení zastaví, a to pouze ve vztahu k předmětnému navrhovateli, jelikož v případě, že je navrhovatelů více, jedná v této věci každý sám za sebe. Předmětný mechanismus má zabránit tomu, aby se osoby, které byly rozporem přeměny s právními předpisy, společenskou nebo zakladatelskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo se stanovami zasaženy, mohly i po zápisu přeměny do obchodního rejstříku domáhat náhrady škody nebo přiměřeného zadostiučinění. Tyto závěry byly opakovaně potvrzeny i v judikatuře českých soudů.¹⁴⁸

Zákon o přeměnách umožňuje osobě zúčastněné na přeměně před rozhodnutím soudu o vyslovení neplatnosti rozhodnutí o schválení přeměny nebo o určení neplatnosti projektu přeměny, aby požádala soud o poskytnutí přiměřené lhůty ke zjednání nápravy, která nesmí být kratší než 60 dnů. Soud jí přitom v této žádosti musí vyhovět.¹⁴⁹ Důvody neplatnosti lze tedy tímto způsobem před rozhodnutím soudu zhojit.

Jestliže soud rozhodne o vyslovení neplatnosti rozhodnutí o schválení projektu přeměny či o určení neplatnosti projektu přeměny, je výrok tohoto rozhodnutí závazný pro všechny dle ust. § 58 odst. 2 zákona o přeměnách. I v tomto případě se jedná o nadbytečné ustanovení, jelikož závaznost předmětného rozhodnutí *erga omnes* vyplývá již z ust. § 27 ZŘS, které se v tomto případě uplatní.

Zákon o přeměnách dále upravuje další případy, kdy rozhoduje v určité záležitosti přeměny soud a kdy se jedná o řízení ve statusových věcech právnických osob dle ust. § 85 písm. a) ZŘS.

¹⁴⁶ KUHN, Petr. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev: komentář*. 1. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-056-0, s. 201.

¹⁴⁷ Dle ust. § 57 odst. 2 zákona o přeměnách.

¹⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. III. ÚS 2671/09 nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 10. 2019, sp. zn. 14 Cmo 171/2019.

¹⁴⁹ ŠAFRÁNEK, Jan. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev*. Praktický komentář. V Praze: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7552-914-5, s. 113.

Zaprvé stanovuje dvě situace, kdy může soud společnost zrušit. První z nich je ust. § 5a odst. 2 zákona o přeměnách, který dává soudu pravomoc i bez návrhu zrušit nástupnickou společnost a nařídit její likvidaci v případě, kdy by přeměna způsobila úpadek nástupnické společnosti ve smyslu ust. § 5a odst. 1 zákona o přeměnách a tato nástupnická společnost byla i přes to zapsána do obchodního rejstříku. Takové rozhodnutí o zrušení společnosti lze zvrátit pouze předložením znaleckého posudku, z něhož vyplývá, že přeměna nezpůsobí úpadek nástupnické společnosti, a to nejpozději v průběhu řízení.

Druhým případem je pak ust. § 266 odst. 3 zákona o přeměnách, dle kterého rozhodne soud o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace, pokud rozdělovaná společnost bez zbytečného odkladu po sestavení zahajovací rozvahy nesníží základní kapitál nejméně o částku tohoto rozdílu nebo alespoň o tuto částku zvýší vlastní kapitál příplatky společníků mimo základní kapitál v případě, že nebude rozhodný den rozdělení předcházet vyhotovení projektu rozdělení a vlastní kapitál vykázaný v zahajovací rozvaze rozdělované společnosti bude nižší než její základní kapitál.

Posledním řízením dle zákona o přeměnách, které je řízením ve statusových věcech právnických osob dle ust. § 85 písm. a) ZŘS, je řízení o zrušení rozhodnutí o zrušení společnosti nebo družstva dle ust. § 4a zákona o přeměnách. V rámci tohoto řízení soud dle ust. § 4a odst. 1 zákona o přeměnách zruší své rozhodnutí o zrušení společnosti nebo družstva na návrh společnosti nebo družstva účastnícího se přeměny¹⁵⁰, pokud jsou kumulativně splněny následující podmínky: (i) pominul důvod, pro který byla společnost nebo družstvo zrušena, (ii) společnost nebo družstvo dosud nebyly vymazány z obchodního rejstříku a (iii) soudu je předložen projekt přeměny vyhotovený osobami zúčastněnými na přeměně.

Dle ust. § 4a odst. 2 zákona o přeměnách může soud na návrh zrušit i rozhodnutí společníků, valné hromady nebo členské schůze o zrušení společnosti nebo družstva, pokud byl likvidátor společnosti nebo družstva jmenován soudem jindy, než v souvislosti s rozhodnutím soudu o zrušení společnosti nebo družstva. K takovému návrhu musí být opět přiložen projekt přeměny vypracovaný osobami zúčastněnými na přeměně.

V případě ust. § 4a zákona o přeměnách se přitom jedná o jediný způsob, jak zvrátit likvidaci společnosti nebo družstva nařízenou soudem, pokud již nelze využít řádných či mimořádných

¹⁵⁰ Jedná se tedy o čistě návrhové řízení.

opravných prostředků.¹⁵¹ Zároveň však lze tento postup využít pouze, pokud jde o přeměnu společnosti nebo družstva.¹⁵²

4.4. Řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby

Jedním z nejčastějších řízení ve statusových věcech právnických osob, kterým se české soudy v praxi zabývají, je řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby. Právní aspekty tohoto druhu řízení jsou přitom velmi rozsáhlé a jejich kompletní popsání přesahuje rozsah této diplomové práce. S ohledem na to se tedy v práci nebudu zabývat všemi podrobnostmi tohoto druhu řízení a rozeberu ho pouze dle potřeb práce.

I když se z podstaty věci nejedná přímo o řízení ve statusové věci právnické osoby a kolem zařazení tohoto řízení mezi řízení dle ust. § 85 písm. a) ZŘS panuje v odborné veřejnosti diskuse, je předmětné řízení mezi tato řízení řazeno samotným ZŘS, což vyplývá z ust. § 88, § 90 a § 91 ZŘS a dále rozsáhlou judikaturou českých soudů.¹⁵³ Blíže se k problematice zařazení tohoto řízení mezi řízení ve statusových věcech právnických osob věnuji v podkapitole 1.3. této diplomové práce.

V řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby soud na základě návrhu oprávněné osoby přezkoumává, zda je rozhodnutí v souladu se zákonem a stanovami (resp. společenskou smlouvou), případně i s dobrými mravy (u kapitálových obchodních společností a u družstva). Přezkum soudu se pak může týkat jak přezkoumání možných vad samotného rozhodnutí po obsahové stránce (věcný přezkum), tak i vad v procesu jeho přijímání předmětným orgánem (procesní přezkum).¹⁵⁴

Dle Nejvyššího soudu¹⁵⁵ má právní úprava řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby dvojí účel, když „[j]ednak poskytuje ochranu individuálním právům osob

¹⁵¹ LUKÁŠ, Martin a HLAVÁČEK, David. *Zvrácení likvidace nařízené soudem mimo režim opravných prostředků*. Online. Advokátní deník. 2021. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/01/05/zvraceni-likvidace-narizene-soudem-mimo-rezim-opravnych-prostredku/>. [cit. 2024-05-01].

¹⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 419/2012.

¹⁵³ ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Záležitosti nesporného řízení v komparativním pohledu*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-916-7, s. 90 a dále například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3307/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 5544/2017 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5859/2016.

¹⁵⁴ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 258 OZ.

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018.

oprávněných domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a jednak je zákonem předvídaným nástrojem obecné ochrany zákonnosti ve vnitřních poměrech společnosti, resp. souladu vnitřních poměrů s autonomní úpravou provedenou ve stanovách (...)“.

V rozsahu OZ a ZOK se lze domáhat vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby u následujících právnických osob:

- u spolku dle ust. § 258 a násl. OZ,
- u společenství vlastníků jednotek dle ust. § 1221 odst. 1 OZ,
- u společnosti s ručením omezeným dle ust. § 191 a násl. ZOK,
- u akciové společnosti dle ust. § 428 a násl. ZOK a
- u družstva dle ust. § 663 ZOK a ust. § 702 a násl. ZOK.

Zákon tedy neobsahuje jednotnou právní úpravu vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby, která by byla aplikovatelná na všechny právnické osoby. Vyslovit neplatnost rozhodnutí orgánu právnické osoby soudem je navíc možné pouze u některých právnických osob, u kterých je tato možnost stanovena výslovně zákonem.¹⁵⁶

Zásadní je přitom z výše uvedených právní úprava vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku dle ust. § 258 a násl. OZ. Ta se totiž obecně použije v zákonem stanoveném rozsahu i pro řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánů ostatních výše uvedených právnických osob tam, kde není zvláštní úprava.¹⁵⁷

Základními důvody pro vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby jsou dle ust. § 258 OZ rozpor rozhodnutí se zákonem nebo se stanovami (resp. společenskou smlouvou u jiných právnických osob). U usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným¹⁵⁸, usnesení valné hromady akciové společnosti¹⁵⁹, usnesení členské schůze družstva¹⁶⁰ a usnesení shromáždění delegátů družstva¹⁶¹ je pak dalším důvodem také rozpor s dobrými mravy.

¹⁵⁶ Nelze se tedy například domáhat vyslovení neplatnosti rozhodnutí nadace nebo nadačního fondu za obecného použití ustanovení o spolku, jak bylo dovozeno v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 7. 2018, sp. zn. 7 Cmo 507/2016.

¹⁵⁷ SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 186.

¹⁵⁸ Dle ust. § 191 odst. 2 ZOK.

¹⁵⁹ Dle ust. § 428 odst. 2 ZOK.

¹⁶⁰ Dle ust. § 663 odst. 5 ZOK.

¹⁶¹ Dle ust. § 702 odst. 3 ZOK.

Vymezení orgánů, proti jejichž rozhodnutím se dá bránit návrhem na vyslovení neplatnosti, se taktéž liší podle druhu právnické osoby. U spolků se lze domáhat neplatnosti rozhodnutí jakéhokoliv orgánu spolku, jak vyplývá z textace ust. § 258 OZ. V rámci společnosti s ručením omezeným se lze dle ust. § 191 odst. 1 ZOK domáhat pouze neplatnosti usnesení nejvyššího orgánu, tedy valné hromady. Stejně tomu tak je u akciové společnosti dle ust. § 428 odst. 1 ZOK. V družstvu lze pak podat pouze návrh na vyslovení neplatnosti usnesení členské schůze dle ust. § 663 odst. 1 ZOK nebo usnesení shromáždění delegátů dle ust. § 702 odst. 1 ZOK.

Jak bylo již uvedeno výše, lze se domáhat i neplatnosti usnesení společenství vlastníků jednotek dle ust. § 1221 odst. 1 OZ, a to ve spojení s ust. § 258 a násl. OZ o neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku. Toto bylo povrženo i Nejvyšším soudem.¹⁶² České soudy však ve vztahu ke společenství vlastníků jednotek zároveň dovodili, že se tímto postupem nelze domáhat neplatnosti změny prohlášení vlastníka dle ust. § 1169 OZ, jelikož se nejedná o rozhodnutí společenství vlastníků jednotek. Předmětné řízení je tedy řízením sporným a bude rozhodováno dle OSŘ, nikoliv podle ust. § 85 odst. 1 písm. a) ZŘS.¹⁶³

Nejvyšší soud zároveň vyloučil možnost podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby, které nebylo přijato, když ve svém usnesení¹⁶⁴ (v poměrech akciové společnosti) dovodil, že „[j]estliže akcionáři nehlasují, nemůže být ani usnesení valné hromady, jehož platnost by mohla být přezkoumána. Usnesení valné hromady jako projev vůle absentuje i v případě, kdy společníci (akcionáři) o určité otázce hlasovali, navržené usnesení však nebylo přijato.“ Vrchní soud v Olomouci¹⁶⁵ pak ale naopak dovodil, že řízení, v němž se navrhovatel domáhá určení, že vzhledem k sistaci některých hlasovacích práv byla usnesení valné hromady o odvolání členů statutárního orgánu ve skutečnosti přijata, je dle ust. § 1 odst. 3 ZŘS a ust. § 80 OSŘ řízením ve statusových věcech právnických osob ve smyslu ust. § 85 písm. a) ZŘS. I když se tedy nelze domáhat neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby, o kterém bylo hlasováno, ale toto nebylo přijato, může být přijetí takového rozhodnutí přezkoumáno v rámci řízení dle ust. § 80 OSŘ.

Aktivní legitimace k podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby se liší dle druhu právnické osoby. U spolku může dle ust. § 258 OZ podat návrh každý člen spolku nebo ten, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany. U společenství vlastníků jednotek

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4639/2018.

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2024, sp. zn. 26 Cdo 3314/2023.

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2018, sp. zn. 27 Cdo 3439/2017.

¹⁶⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 10. 2023, sp. zn. 8 Cmo 124/2023.

Nejvyšší soud¹⁶⁶ dovodil, že aktivně legitimováni jsou vlastníci jednotek a výjimečně jiná osoba mající na požadovaném určení zájem hodný právní ochrany. V případě společnosti s ručením omezeným je aktivně legitimován dle ust. § 191 odst. 1 ZOK „každý společník, jednatel, člen dozorčí rady, je-li zřízena, nebo likvidátor“. V akciové společnosti se může vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady dle ust. § 428 odst. 1 ZOK domáhat „každý akcionář, člen představenstva, dozorčí nebo správní rady nebo likvidátor“. V družstvu je pak dle ust. § 663 odst. ZOK aktivně legitimován „každý člen družstva, člen představenstva nebo kontrolní komise nebo likvidátor“. Z textace předmětných ustanovení přitom lze dovodit, že se jedná o čistě návrhové řízení.

U podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti je podmínkou pro podání návrhu podání odůvodněného protestu na valné hromadě společnosti, kde došlo ke schválení napadaného usnesení, a to dle ust. § 192 odst. 2 ZOK u společnosti s ručením omezeným a dle ust. § 424 odst. 1 ZOK u akciové společnosti. Povinnost podání protestu před podáním návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady má sloužit především k tomu, aby mohlo být vadám usnesení valné hromady předejito již na valné hromadě nebo aby došlo k jejich nápravě ještě předtím, než by byly vynaloženy další náklady na soudní určení neplatnosti usnesení.¹⁶⁷

Ve své rozhodovací praxi Nejvyšší soud zároveň opakovaně dospěl k závěru, že i v případě spolku musí navrhovatel nejdříve vyčerpat možné prostředky obrany proti přezkoumávanému rozhodnutí u orgánů spolku, aby jeho návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku mohl být úspěšný.¹⁶⁸ Tento závěr je přitom v souladu s principem minimalizace soudních zásahů do vnitřních poměrů spolků. Vyčerpání opravných prostředků v rámci družstva je pak předpokladem úspěšnosti navrhovatele v řízení, a ne podmínkou řízení.¹⁶⁹

Zákon stanovuje pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby prekluzivní lhůtu, v rámci které mohou oprávněné osoby návrh u soudu podat. Tato lhůta je v ust. § 259 OZ stanovena jako tříměsíční lhůta, která počíná běžet „ode dne, kdy se navrhovatel o rozhodnutí dozvěděl nebo mohl dozvědět, nejpozději však do jednoho roku od přijetí

¹⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4639/2018.

¹⁶⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6, s. 881.

¹⁶⁸ Např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5859/2016.

¹⁶⁹ SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, s. 187.

rozhodnutí.“ Zákon tedy stanovuje subjektivní tříměsíční lhůtu pro podání návrhu společně s objektivní prekluzivní lhůtou jednoho roku od přijetí rozhodnutí.

Nejvyšší soud¹⁷⁰ se přitom k počátku běhu prekluzivní lhůty vyjádřil následovně: „*Subjektivní prekluzivní lhůta k podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku může začít běžet až od okamžiku, kdy se navrhovatel dozvěděl nebo mohl dozvědět o rozhodnutí, které lze napadnout u soudu (tj. o rozhodnutí, které již nelze napadat u orgánu spolku).*“ Dle tohoto názoru tedy počíná předmětná lhůta běžet až v okamžiku, kdy se oprávněná osoba dozvěděla o rozhodnutí, které již nelze napadat u právnické osoby.

Tříměsíční prekluzivní lhůta pak platí pro všechny právnické osoby, u kterých lze podat návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí jejího orgánu, jelikož u nich neexistuje zvláštní úprava. Speciální úprava pro zvláštní případy je pouze u obchodních společností a družstva dle ZOK, a to například u společnosti s ručením omezeným v ust. § 191 odst. 1 ZOK pro případy, kdy bylo rozhodnuto mimo valnou hromadu nebo bylo-li rozhodnutí valné hromady přijato dodatečně.

Soud však nemusí o neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby rozhodnout vždy, i když jsou zde dány důvody neplatnosti takového rozhodnutí. Ust. § 260 OZ stanoví limity soudu v rozhodování o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby. Dle prvního odstavce předmětného ustanovení „*soud neplatnost rozhodnutí nevysloví, došlo-li k porušení zákona nebo stanov, aniž to mělo závažné právní následky, a je-li v zájmu spolku hodném právní ochrany neplatnost rozhodnutí nevyslovit.*“ Dle odstavce druhého předmětného ustanovení OZ „*soud neplatnost rozhodnutí nevysloví ani tehdy, bylo-li by tím podstatně zasaženo do práva třetí osoby nabytého v dobré víře.*“

Tímto ustanovením zákon omezuje vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby pouze na závažné případy a případy, kdy by takové vyslovení neplatnosti mohlo mít negativní důsledky na třetí osoby. S ohledem na to pak platí, že „*[s]ankce v podobě vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady musí být přiměřená závažnosti následků, jež porušení právních předpisů, stanov či dobrých mravů vyvolalo, jakož i účelu právní úpravy neplatnosti usnesení valné hromady. Převáží-li zájem na stabilitě vnitřních poměrů společnosti nad zájmy chráněnými § 428 ZOK, soud neplatnost usnesení valné hromady nevysloví.*“¹⁷¹

¹⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5859/2016.

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018.

S ohledem na omezení obsažená v ust. § 260 OZ soud při posuzování neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby postupuje tak, že nejdříve posuzuje jeho soulad se zákonem, stanovami (resp. společenskou smlouvou) a dobrými mravy a až následně zkoumá, zda je naplněn některý z důvodů dle ust. § 260 OZ pro nevyslovení neplatnosti.¹⁷²

Soud rozhoduje o neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby usnesením, jehož účinky nastávají ex tunc. Rozhodnutí orgánu právnické osoby se tedy považuje za platné, dokud soud nerozhodne o jeho neplatnosti. Jakmile však soud o neplatnosti předmětného rozhodnutí rozhodne, je toto neplatné od začátku.¹⁷³

4.5. Další řízení

Kromě druhů řízení ve statusových věcech právnických osob, které jsou uvedeny výše v této kapitole, existuje v OZ, ZOK i jiných právních předpisech spousta dalších řízení, která lze mezi řízení ve statusových věcech právnických osob zařadit. Není však v možnostech a rozsahu této práce popsat úplně všechna tato řízení. V této kapitole tedy uvedu pouze některá další řízení ve statusových věcech právnických osob, která dosud nebyla v této práci popsána, je však vhodné je zde zmínit.

Prvním z těchto řízení je řízení o zneužití hlasovacího práva členem soukromé korporace k újmě celku dle ust. § 212 odst. 2 OZ¹⁷⁴. Jedná se o případy, kdy člen korporace zneužije své hlasovací právo, čímž způsobí korporaci nebo jejím členům škodu. Takovým jednáním člena korporace tedy dojde k porušení povinnosti loajality, která je obsažená v ust. § 212 odst. 1 OZ.¹⁷⁵

K předmětu tohoto řízení se Vrchní soud v Praze¹⁷⁶ vyjádřil následovně: „*Hlasovací právo společníka může být zneužito nejen k přijetí rozhodnutí, ale také k tomu, aby společník přijetí určitého usnesení zabránil, ať již hlasuje proti jeho přijetí nebo se takového hlasování zdrží.*“

Aktivně legitimovanou osobou k podání návrhu dle ust. § 212 odst. 2 OZ je každý, kdo na tom prokáže právní zájem. Takovou osobou bude pak zpravidla každý společník korporace. Aktivně

¹⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3307/2016.

¹⁷³ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 258 OZ, nebo judikatura Nejvyššího soudu, např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 5544/2017.

¹⁷⁴ Zařazení tohoto druhu řízení mezi řízení ve statusových věcech právnických osob vyplývá přímo ze ZŘS a dále pak například z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2022, sp. zn. 14 Cmo 365/2021-59.

¹⁷⁵ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7, k ust. § 212 OZ.

¹⁷⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2022, sp. zn. 14 Cmo 365/2021-59.

legitimován k podání návrhu však může být například i zaměstnanec či věřitel korporace, který na tom prokáže právní zájem.¹⁷⁷ Opět se tedy jedná o řízení, které lze zahájit pouze na návrh.

Účastníky předmětného řízení vymezil Vrchní soud v Olomouci¹⁷⁸ tak, že „[ú]častníkem řízení o zneužití hlasovacích práv dle § 212 odst. 2 ObčZ je kromě navrhovatele a společnosti, jejíž člen se měl zneužívajícího jednání dopustit, právě tento její člen, neboť o jejich právech a povinnostech se v řízení jedná.“

Návrh na zahájení řízení o zneužití hlasovacího práva členem soukromé korporace k újmě celku lze dle ust. § 212 odst. 2 OZ podat pouze v rámci tříměsíční prekluzivní lhůty ode dne, kdy ke zneužití hlasu došlo. Poté toto právo zaniká.

Soud v předmětném řízení přezkoumá, zda došlo ke zneužití hlasovacího práva člena korporace a zda v důsledku toho vznikla korporaci škoda. Pokud dojde k závěru, že ke zneužití a vzniku škody došlo, rozhodne o tom, že k hlasu daného člena se nepřihlíží. Dle Vrchního soudu v Praze¹⁷⁹ přitom platí, že „[d]ůsledkem rozhodnutí soudu podle § 212 odst. 2 ObčZ tedy je, že se k hlasům zneužívajícího společníka nepřihlédne ani pro posouzení schopnosti valné hromady se usnášet, ani při počítání většiny potřebné k přijetí rozhodnutí (...)“.

V ust. § 88 odst. 3 a 4 ZŘS je zakotveno povinné spojení řízení. S řízením o zneužití hlasovacího práva členem soukromé korporace k újmě celku je tedy spojeno každé další řízení o stejném případě zneužití hlasovacího práva členem soukromé korporace k újmě celku a dále řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu soukromé korporace, je-li tvrzeným důvodem neplatnosti stejný případ zneužití hlasovacího práva.

Dalšími řízeními ve statusových věcech je například řízení o zrušení výmazu právnické osoby dle ust. § 209 odst. 1 OZ¹⁸⁰, řízení o neplatnosti vyloučení člena spolku dle ust. § 242 OZ¹⁸¹, řízení o nahrazení souhlasu zakladatele nadace dle ust. § 309 odst. 3 OZ, řízení o změně nadační listiny dle ust. § 319 OZ, řízení o neplatnosti založení nadace dle ust. § 331 OZ, řízení o určení neplatnosti zakládací listiny nadace¹⁸², řízení podle ust. § 1209 OZ¹⁸³, řízení o určení neplatnosti

¹⁷⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-7-11], k ust. § 212 OZ.

¹⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 2. 2022, sp. zn. 5 Cmo 234/2021-197.

¹⁷⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2022, sp. zn. 14 Cmo 365/2021-59.

¹⁸⁰ Jak bylo dovozeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1067/2015.

¹⁸¹ Jak bylo dovozeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2228/2017.

¹⁸² Jak bylo dovozeno v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 7 Cmo 104/2021-238.

¹⁸³ Jak bylo dovozeno v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2022, sp. zn. 6 Cmo 321/2021.

dohody o změně společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným dle ust. § 147 odst. 1 ZOK¹⁸⁴ nebo řízení o určení, jaké osoby byly nejvyšším orgánem právnické osoby zvoleny do funkcí členů statutárního orgánu právnické osoby¹⁸⁵.

Nakonec mezi řízení ve statusových věcech patří i řízení týkající se právnických osob, které jsou upraveny v jiných právních předpisech než v OZ a ZOK. Jedná se zejména o řízení ve statusových věcech politických stran a hnutí¹⁸⁶ dle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, a o řízení ve statusových věcech honebních společenstev¹⁸⁷ dle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁴ Jak bylo dovozeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 27 Cdo 2929/2022.

¹⁸⁵ Jak bylo dovozeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1270/2022.

¹⁸⁶ Jak bylo dovozeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 1495/2017.

¹⁸⁷ Jak vyplývá například z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2021, sp. zn. 26 Cdo 341/2021.

5. Komparace s právními úpravami jiných států

Český právní řád má spoustu společných rysů s právními řády ostatních evropských států, které jsou součástí kontinentálního právního systému. Lze však říci, že nejvíce společného má zejména s právními řády Spolkové republiky Německo (dále jen „SRN“) a Rakouské republiky (dále jen „Rakousko“).

V této závěrečné kapitole své diplomové práce se budu zabývat srovnáním české právní úpravy řízení ve statusových věcech právnických osob s právními úpravami obdobných řízení v SRN a Rakousku. Cílem této komparace bude popsat společné rysy, ale i rozdíly předmětných právních úprav s českou právní úpravou, a to jak z hlediska systematiky právní úpravy, tak i z obsahové stránky.

5.1. Komparace s právní úpravou v SRN

Obdobně jako v českém právním řádu jsou sporná a nesporná řízení v německém právním řádu upravena ve dvou různých zákonech, které jsou však mezi sebou rovněž propojeny. Obdobou českého OSŘ je v SRN *Zivilprozessordnung* (překlad autorky: občanský soudní řád) (dále jen „německý ZPO“), který komplexně upravuje sporná řízení. Druhým procesním předpisem je pak *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit* (překlad autorky: zákon o řízeních v rodinných věcech a záležitostech nesporného soudnictví) (dále jen „FamFG“), který upravuje nesporná řízení.

FamFG přitom obdobně jako ZŘS upravuje specifika pro jednotlivá nesporná řízení, na mnoha místech však odkazuje na přiměřené použití německého ZPO.¹⁸⁸ Již v tomto ohledu se tedy německý FamFG liší od českého ZŘS, který obsahuje obecná ustanovení o subsidiaritě OSŘ (ust. § 1 odst. 3 a 4 ZŘS), která se uplatní na všechna řízení dle ZŘS ve stanoveném rozsahu.

Za obdobu řízení ve statusových věcech právnických osob lze v německém FamFG považovat některá řízení dle hlavy páté FamFG, kterými jsou tzv. *Löschungs- and Auflösungsverfahren* (překlad autorky: řízení o výmazu a zrušení) dle ust. § 394, § 397, § 398 a 399 FamFG a dále tzv. *unternehmensrechtliche Verfahren* (překlad autorky: řízení ve věcech obchodních korporací), která jsou upravena v ust. § 402 až § 409 FamFG.

¹⁸⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních.

Mezi *Löschungs- and Auflösungsverfahren* patří konkrétně následující řízení: *Löschung vermögensloser Gesellschaften und Genossenschaften* (překlad autorky: řízení o výmazu společností a družstev bez majetku) dle ust. § 394 FamFG, *Löschung nichtiger Gesellschaften und Genossenschaften* (překlad autorky: výmaz neplatných společností a družstev) dle ust. § 397 FamFG, *Löschung nichtiger Beschlüsse* (překlad autorky: výmaz neplatných usnesení orgánu společnosti nebo družstva) dle ust. § 398 FamFG a *Auflösung wegen Mangels der Satzung* (překlad autorky: zrušení z důvodu vady stanov) dle ust. § 399 FamFG.

I když se v případě těchto řízení, resp. prvních tří z výše uvedených, jedná o řízení o výmazu z veřejného rejstříku, nikoliv o zrušení, v zásadě jde i o zrušení společností a družstev nebo usnesení jejich orgánů. Na tato ustanovení totiž odkazují i hmotněprávní normy jakožto na důvody zrušení jednotlivých právnických osob.¹⁸⁹

V případě řízení dle ust. § 397 FamFG musí být totiž pro výmaz společnosti nebo družstva splněny podmínky pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti společnosti nebo družstva dle hmotněprávních norem.¹⁹⁰ V řízení o výmazu neplatného usnesení orgánu společnosti nebo družstva důvody neplatnosti uvádí přímo ust. § 398 FamFG, které stanoví, že „*usnesení valné hromady nebo schůze společníků společnosti uvedené v ust. § 397 FamFG zapsané v obchodním rejstříku a usnesení valné hromady družstva zapsané v rejstříku družstev lze zrušit jako neplatné podle ust. § 395 FamFG, pokud je jeho obsah v rozporu s kogentními ustanoveními zákona a jeho zrušení se jeví jako nezbytné ve veřejném zájmu.*“¹⁹¹ Řízení o zrušení z důvodu vady stanov dle ust. § 399 FamFG je pak řízením, kde bude společnost zrušena, pokud jejich stanovy obsahují vady v předmětném ustanovení vymezené a tyto nebyly na výzvu soudu odstraněny.

Další skupinou řízení, která zahrnují řízení představující období českých řízení ve statusových věcech právnických osob, jsou již výše zmíněná *unternehmensrechtliche Verfahren*, jejichž specifika jsou upravena v ust. § 402 až § 409 FamFG. Výčet řízení, která mezi *unternehmensrechtliche Verfahren* patří, je uveden v ust. § 375 FamFG, který odkazuje

¹⁸⁹ Např. ust. § 262 odst. 1 body 5. a 6. a ust. § 241 bod 6. *Aktiengesetz* (překlad autorky: zákon o akciových společnostech) nebo ust. § 60 odst. 1 body 6. a 7. *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* (překlad autorky: zákon o společnostech s ručením omezeným).

¹⁹⁰ Dle ust. § 275 a § 276 *Aktiengesetz* u akciových společností a komanditních společností na akcie, dle ust. § 75 a § 76 *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* u společností s ručením omezeným a dle ust. § 94 a § 95 *Genossenschaftsgesetz* (překlad autorky: zákon o družstvech) u družstev, na které ust. 397 FamFG odkazuje.

¹⁹¹ Volný překlad autorky.

na konkrétní hmotněprávní normy představující obdobně jako v českém právu právní základ těchto řízení.

Ne všechna *unternehmensrechtliche Verfahren* lze však zařadit mezi řízení ve statusových věcech právnických osob. Ust. § 375 FamFG totiž obsahuje spoustu řízení, která se týkají záležitostí právnických osob, nejedná se však o statusové věci právnických osob. Těmi, které mezi řízení ve statusových věcech zařadit lze, je pak například řízení o jmenování a odvolání likvidátora dle ust. § 145 odst. 1 *Handelsgesetzbuch* (překlad autorky: obchodní zákoník), řízení o jmenování chybějícího člena představenstva akciové společnosti dle ust. § 85 *Aktiengesetz* (dále jen „**německý AG**“), řízení o odvolání člena dozorčí rady akciové společnosti dle ust. § 103 odst. 3 německý AG, řízení o jmenování a odvolání likvidátora společnosti s ručením omezeným dle ust. § 66 odst. 2, 3 a 5 *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, řízení o jmenování a odvolání likvidátora družstva dle ust. § 83 odst. 2, 3 a 5 *Genossenschaftsgesetz* a další.

Způsoby zahájení výše uvedených řízení dle FamFG se liší podle jednotlivých druhů řízení, kdy některá lze zahájit pouze na návrh a některá řízení i z moci úřední. Okruh účastníků řízení se bude řídit ust. § 7 FamFG a budou jimi navrhovatel dle ust. § 7 odst. 1 FamFG, dále osoby, jejichž práva jsou řízením přímo dotčena ve smyslu ust. § 7 odst. 2 bod 1. FamFG a osoby, které mají být účastníky v řízení z moci úřední nebo zahájeném na návrh na základě FamFG nebo jiného zákona dle ust. 7 odst. 2 bod 2. FamFG. Na základě ust. § 7 odst. 3 FamFG může soud přibrat jako účastníky řízení další osoby, pokud tak stanoví FamFG nebo jiný zákon.

Pro některá řízení dle hlavy páté FamFG, mezi která patří i výše uvedená *unternehmensrechtliche Verfahren*, je v ust. § 376 odst. 1 FamFG zvláště stanovena věcná příslušnost, kdy bude pro území celého kraje příslušný *Amtsgericht*¹⁹² (okresní soud), v jehož obvodu má sídlo *Landesgericht* (zemský soud). Výlučně místně příslušným bude dle ust. § 377 odst. 1 FamFG *Amtsgericht* v místě, kde má společnost sídlo.

5.2. Komparace s právní úpravou v Rakousku

Obdobně jako v České republice a v SRN jsou v rakouském právním řádu upravena sporná a nesporná řízení ve dvou různých právních předpisech. Sporná řízení upravuje rakouské *Zivilprozessordnung* (překlad autorky: občanský soudní řád) (dále jen „**rakouský ZPO**“)

¹⁹² Dle ust. § 23a odst. 1 bod 2. *Gerichtsverfassungsgesetz* (překlad autorky: zákon o organizaci soudů).

a nesporná řízení *Außerstreitgesetz* (překlad autorky: zákon o nesporných řízeních) (dále jen „**AußStrG**“).

Řízení, která odpovídají českým řízením ve statusových věcech právnických osob, však nejsou výslovně upravena v *AußStrG*, a to ani částečně jako je tomu u nás. Tento zákon se na ně však použije na základě ust. § 1 odst. 3 *AußStrG*, který stanoví, že obecná ustanovení tohoto zákona se použijí i na nesporná řízení upravená jinými zákonnými ustanoveními. Mezi ta pak patří právě i řízení ve statusových věcech právnických osob, která mají svůj právní základ v hmotněprávních normách obdobně jako v německém nebo českém právu.

Úpravu předmětných řízení je tedy třeba hledat v ostatních zákonech, které upravují jednotlivé právnické osoby. Těmito zákony budou zejména rakouský *Aktiengesetz*¹⁹³ (dále jen „**rakouský AG**“), rakouský *Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung*¹⁹⁴ (dále jen „**rakouský GmbHG**“) a rakouský *Unternehmensgesetzbuch* (překlad autorky: zákon o podnikání) (dále jen „**UGB**“).

Konkrétními řízeními jsou pak například řízení o zrušení tzv. *offene Gesellschaft* (překlad autorky: veřejná obchodní společnost) dle ust. § 133 *UGB*, řízení o jmenování likvidátora *offene Gesellschaft* dle ust. § 146 *UGB*, řízení o odvolání likvidátora *offene Gesellschaft* dle ust. § 147 *UGB*, řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným rozhodnutím soudu dle ust. § 84 odst. 1 bod 6. rakouského *GmbHG*, řízení o jmenování a odvolání likvidátora společnosti s ručením omezeným soudem dle ust. § 89 odst. 3 rakouského *GmbHG*, řízení o jmenování chybějících členů představenstva akciové společnosti dle ust. § 76 rakouského *AG*, řízení o jmenování chybějících členů dozorčí rady akciové společnosti dle ust. § 89 rakouského *AG*.

Mezi řízení ve statusových věcech právnických osob však nejsou řazena řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby, která se tedy nebudou řídit *AußStrG*, ale rakouským *ZPO*. Tento závěr lze dovodit i ze samotného označení návrhu na zahájení tohoto druhu řízení v příslušných zákonech. V případě řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady akciové společnosti¹⁹⁵ i společnosti s ručením omezeným¹⁹⁶ totiž zákon používá slovo *die Klage*, který se překládá jako žaloba, zatímco v jednotlivých případech řízení ve statusových věcech právnických osob používá zákon slovo *der Antrag*, který se překládá jako návrh a který

¹⁹³ Na základě zmocnění dle ust. § 14 rakouského *AG*.

¹⁹⁴ Na základě zmocnění dle ust. § 102 rakouského *GmbHG*.

¹⁹⁵ Konkrétně v ust. § 201 rakouského *AG*.

¹⁹⁶ Konkrétně v ust. § 42 rakouského *GmbHG*.

používá i samotný AußStrG. Je tedy zřejmé, že řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady není v Rakousku považováno za nesporné řízení, a tedy ani za řízení ve statusových věcech právnických osob.

Předmětná řízení lze zahájit většinou pouze na návrh, pokud zákon nestanoví jinak, jak vyplývá z ust. § 8 odst. 1 AußStrG. To je prakticky opačné pravidlo než to, které stanovuje ust. § 13 odst. 1 ZŘS, když to stanoví, že *„[ř]ízení se zahajuje i bez návrhu, není-li zákonem stanoveno, že lze řízení zahájit jen na návrh.“* Okruh účastníků řízení je vymezen v ust. § 2 odst. 1 AußStrG, dle kterého jsou účastníky: navrhovatel, osoba, kterou navrhovatel za účastníka označí, osoba, která má být rozhodnutím v řízení dotčena na svých právech, a osoby stanovené jiným zákonem. Kdo je oprávněn podat návrh na zahájení řízení vymezují hmotněprávní normy v příslušných ustanoveních.

Zmocňovací ustanovení rakouského AG a rakouského GmbHG určují příslušnost soudu pro nesporná řízení dle předmětných zákonů. Dle ust. § 14 rakouského AG a dle ust. § 102 rakouského GmbHG je příslušným soud prvního stupně příslušný podle sídla společnosti a určený k výkonu pravomoci v obchodních věcech.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo komplexně popsat jeden z druhů nesporných řízení, kterými jsou řízení ve statusových věcech právnických osob, a to jak současnou právní úpravu těchto řízení, tak i aktuální judikaturu českých soudů, která předmětnou právní úpravu vykládá a dotváří.

V rámci této diplomové práce bylo přitom zjištěno, že se jedná o skutečně rozsáhlé téma, které s sebou nese spoustu otázek, které nejsou zcela vyjasněné ani v odborné veřejnosti. Tyto otázky se týkají zejména vymezení rozsahu statusových věcí právnických osob. Toto vymezení je pak významné zejména v procesněprávním kontextu vzhledem k tomu, na které právní věci je aplikovatelná úprava řízení ve statusových věcech právnických osob dle ZŘS.

Velká část této práce se tak zabývala samotným vymezením statusových věcí právnických osob, a to nejdříve v úvodních kapitolách, které byly věnované obecným pojmům spojeným s tématem práce, jako je vymezení právnických osob a rozlišení sporných a nesporných řízení. Následující kapitoly jsou rovněž proluty touto problematikou, a to již ve vztahu ke konkrétním typům řízení zejména s ohledem na aktuální judikaturu Nejvyššího soudu a Vrchního soudu v Praze, které se touto problematikou ve své rozhodovací praxi zabývají nejvíce.

V této práci byl taktéž obecně rozebrán průběh těchto soudních řízení, a to především jejich zahájení, účastníci řízení, příslušnost soudů a způsob rozhodnutí ve věci. Byla přitom zohledněna i specifika řízení ve statusových věcech právnických osob, která pro tato řízení upravuje ZŘS.

Největší část této práce byla věnována jednotlivým druhům řízení ve statusových věcech právnických osob. Již samotný rozsah této části vypovídá o obsáhlosti problematiky řízení ve statusových věcech právnických osob a množství jednotlivých řízení, která mezi ně spadají. Právní úprava je v tomto velmi roztržštěná, jelikož hmotněprávní základ jednotlivých řízení je obsažen v několika zákonech a procesní úprava je samostatně upravena v ZŘS. I přesto jsem se ve čtvrté kapitole této diplomové práce velmi podrobně věnovala jednotlivým řízením ve statusových věcech právnických osob a jejich specifiky.

Poslední kapitola této práce se zabývala komparací české právní úpravy řízení ve statusových věcech právnických osob s právními úpravami obdobných řízení v SRN a Rakousku.

V úvodu diplomové práce byly stanoveny čtyři hypotézy, na než lze na základě popsaných zjištění odpovédět následovně.

První hypotézou bylo, jaký je rozsah pojmu „*statusové věci právnických osob*“ a zda tento pojem v procesněprávním pojetí lze ztotožnit s jeho hmotněprávním pojetím dle OZ.

Obecně lze tento pojem vymezit jako záležitosti, které se týkají právní formy právnických osob, vzniku a zániku právnických osob, jejich orgánů, názvu, sídla a účelu. Jak ale vyplývá z kapitoly 1.3., je třeba rozlišovat tento pojem v procesněprávním a hmotněprávním významu. Nelze totiž zaměňovat pojem „*práva týkající se postavení osob*“ ve smyslu ust. § 1 odst. 2 část věty za středníkem OZ se statusovými věcmi právnických osob ve smyslu ust. § 85 písm. a) ZŘS. Tyto dva pojmy se vzájemně překrývají pouze v určitém rozsahu. Jsou totiž záležitosti, které sice spadají do procesněprávního pojetí předmětného pojmu, nelze je však zařadit pod hmotněprávní pojetí předmětného pojmu. Takovými záležitostmi jsou například věci, o kterých rozhodují orgány právnických osob, které však z podstaty nemají charakter práv týkajících se postavení právnických osob ve smyslu OZ. O takových rozhodnutích orgánů právnických osob pak bude rozhodováno podle právní úpravy řízení ve statusových věcech právnických osob, i když se samotné rozhodnutí orgánu právnické osoby netýká statusových věcí právnických osob.

Mezi statusové věci právnických osob, resp. řízení ve statusových věcech právnických osob také z povahy věci nespádají sporná řízení týkající se záležitostí právnických osob.

Z obsahu této diplomové práce taktéž vyplývá, že pojem „*statusové věci právnických osob*“ se rozlišuje v určitém smyslu i v rámci práva procesního, a to ve vztahu k ust. § 27 ZŘS, které stanovuje, že výrok pravomocného rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o statusové věci fyzické nebo právnické osoby, je závazný pro každého. Jak bylo zjištěno v kapitole 1.3. této práce, ve vztahu k ust. § 27 ZŘS je pojem statusové věci právnických osob vnímán širěji než tento pojem dle ust. § 85 písm. a) ZŘS. Ust. § 27 ZŘS se totiž použije i na jiná řízení než pouze ta dle ust. § 85 písm. a) ZŘS.

Odpověď na první hypotézu tedy bude znít tak, že pojem „*statusové věci právnických osob*“ v procesněprávním pojetí nelze ztotožnit s jeho hmotněprávním pojetím dle OZ a že dochází k jeho rozlišení i v rovině procesního práva.

Druhá hypotéza zněla, zda se dají všechna řízení řazená do řízení ve statusových věcech právnických osob považovat za čistě nesporná řízení, či mají některá z nich prvky řízení sporných. S touto hypotézou přitom souvisí i třetí stanovená hypotéza: zda lze všechna řízení zahájit i bez návrhu, nebo existují řízení ve statusových věcech právnických osob, která lze zahájit pouze na návrh. Odpověď na obě tyto hypotézy proto shrnu společně.

Obecně lze říci, že řízení ve statusových věcech právnických osob jsou nespornými řízeními, a to vzhledem k jednotlivým aspektům, které sporná a nesporná řízení odlišují. Co se účelu týče, jde o úpravu poměrů, a ne o spor, rozhodnutí ve věci je zpravidla konstitutivní ve formě usnesení, většinu řízení lze zahájit i bez návrhu, účastníci nejsou proti sobě stojící strany a místní příslušnost soudu je stanovena podle ZŘS.

Některá řízení se však od tohoto obecného vymezení trochu odchyľují. Zaprvé existuje mnoho řízení ve statusových věcech, která lze zahájit pouze na návrh, což je charakteristické pro řízení sporná. Takovým řízením je například řízení o jmenování chybějících členů statutárního orgánu právnických osob dle ust. § 165 odst. 1 OZ, řízení o jmenování jednatele společnosti s ručením omezeným podle § 198 odst. 3 ZOK, řízení o zrušení veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti dle ust. § 115 odst. 1 ZOK nebo řízení o odvolání člena voleného orgánu právnické osoby dle ust. § 153 odst. 3 OZ a další.

Tím je tedy částečně zodpovězena druhá hypotéza a zcela zodpovězena třetí hypotéza a lze shrnout, že některá řízení ve statusových věcech je možné zahájit pouze na návrh.

Co se týče dalších aspektů, které odpovídají více sporným řízením než nesporným, tak těch lze několik najít u řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby. Jak uvedli autoři citovaní výše v této práci, u řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby lze spíše konstatovat, že má charakter řízení sporného. Je tomu tak proto, že navrhovatel může disponovat sporem. Dále je předmětem sporu vyslovení neplatnosti rozhodnutí, což má za následek, že účastníci se přirozeně rozdělí na dvě procesní strany s odlišnými zájmy (na vyslovení či nevyslovení neplatnosti). Nakonec funkce tohoto řízení je reparační a rozhodnutí ve věci je deklaratorní.

Můžeme tedy shrnout, že všechna řízení ve statusových věcech právnických osob nemají pouze nesporný charakter, ale vyznačují se i prvky typickými pro řízení sporná. Nejblíže spornému řízení je pak řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby.

Poslední hypotézou bylo, zda je v SRN a Rakousku právní úprava řízení ve statusových věcech právnických osob výrazně odlišná, či se podobá české právní úpravě.

V první řadě se německá a rakouská právní úprava liší v označení předmětných řízení. Ani jedna z těchto zahraničních úprav totiž neslučuje tato řízení pod pojem obdobný pojmu „řízení

ve statusových věcech právnických osob“, jako je tomu v ZŘS. Zařazení a pojmenování této skupiny řízení se tedy v obou zemích liší.

V SRN, stejně jako v českém právu, je však právní základ řízení ve statusových věcech právnických osob upraven v hmotněprávních normách a procesní úprava předmětných řízení je pak více obecná a zaměřuje se pouze na některé procesní aspekty předmětných řízení. V Rakousku pak dokonce AsG neobsahuje žádná specifika těchto řízení a ta se řídí téměř výlučně jejich hmotněprávní úpravou v jiných zákonech. S tím souvisí i to, že stejně jako v ČR se předmětná řízení v SRN a Rakousku řídí zákonem, který upravuje nesporná řízení podobně jako ZŘS.

Další odlišnosti je možné vidět zejména v Rakousku, kde je řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu právnické osoby řazeno mezi řízení sporná a kde jsou nesporná řízení zahajována pouze na návrh, pokud zákon nestanoví jinak, tedy opačně než je tomu v české právní úpravě.

I přes některé podobnosti v právních úpravách ČR, SRN a Rakouska lze tak dojít k závěru, že právní úprava řízení ve statusových věcech právnických osob se v uvedených zemích liší.

Závěrem mohu shrnout, že problematika řízení ve statusových věcech právnických osob je velmi komplikovaná a pojí se s ní mnoho otázek, které dosud nebyly zcela vyřešeny a které vznikají i kvůli úsporné právní úpravě. Díky rozsáhlé rozhodovací praxi českých soudů jsou tyto otázky však postupně zodpovídány a lze očekávat, že s novou judikaturou v této oblasti bude vymezení řízení ve statusových věcech právnických osob dále upevňováno.

Seznam použitých zkratk a pojmů

AußStrG	Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz – AußStrG) vom 12. Dezember 2003, BGBl. I Nr. 111/2003, in jeweils geltenden Fassung, Rakouská republika
FamFG	Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit vom 17. Dezember 2008, in jeweils geltenden Fassung, Spolková republika Německo
německý AG	Aktiengesetz vom 6. September 1965, in jeweils geltenden Fassung, Spolková republika Německo
německý ZPO	Zivilprozessordnung vom 5. Dezember 2005, in jeweils geltenden Fassung, Spolková republika Německo
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Rakousko	Rakouská republika
rakouský AG	Aktiengesetz vom 31. März 1965, BGBl. Nr. 98/1965, in jeweils geltenden Fassung, Rakouská republika
rakouský GmbHG	Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz – GmbHG) vom 6. März 1906, RGBl. Nr. 58/1906, in jeweils geltenden Fassung, Rakouská republika
rakouský ZPO	Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung – ZPO), RGBl. Nr. 113/1895,

	in jeweils geltenden Fassung, Rakouská republika
SRN	Spolková republika Německo
UGB	Bundesgesetz über besondere zivilrechtliche Vorschriften für Unternehmen (Unternehmensgesetzbuch), dRGBI. S 219/1897, in jeweils geltenden Fassung, Rakouská republika
zákon o přeměnách	zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů
zákon o veřejných rejstřících	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ELIÁŠ, Karel. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 9, s. 13. ISSN 1210-6348.

KUHN, Petr. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev: komentář*. 1. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-056-0.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-852-8.

LAVICKÝ, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-869-7.

PELIKÁN, Robert a MRÁZKOVÁ, Tereza. Účastenství v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. *Právní rozhledy*. 2021, č. 6/2021, s. 191.

PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-747-7.

SVOBODA, Karel. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0.

ŠAFRÁNEK, Jan. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev*. Praktický komentář. V Praze: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7552-914-5.

ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ PETROV, Jana. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Academia iuris (C. H. Beck). V Praze: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7.

ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Záležitosti nesporného řízení v komparativním pohledu*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-916-7.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 3. vydání. Velké komentáře. V Praze: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6.

ŠUK, Petr. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam*. 2019, roč. 25, č. 3, s. 3–12. ISSN 1211-0558.

WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1.

WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-829-1.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

JIRSA, Jaromír, DERÉOVÁ, Alena, DOLEŽAL, Marek, a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. Online. Wolters Kluwer, 2023. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/206/1/2/komentar-wkcr-c-292-2013-sb-zakon-o-zvlastnich-rizenich-soudnich-soudcovsky-komentar>. [cit. 2024-4-11].

LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. Online. Wolters Kluwer, 2021. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2> [cit. 2024-4-19].

LUKÁŠ, Martin a HLAVÁČEK, David. *Zvrácení likvidace nařízené soudem mimo režim opravných prostředků*. Online. Advokátní deník. 2021. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/01/05/zvraceni-likvidace-narizene-soudem-mimo-rezim-opravnych-prostredku/>. [cit. 2024-05-01].

MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav, KUČERA, František a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. Online. Nakladatelství Leges, 2016. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/132/1/2/komentar-wkcr-c-292-2013-sb-zakon-o-zvlastnich-rizenich-soudnich-komentar>. [cit. 2024-4-11].

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. Online. Wolters Kluwer, 2020. ISSN 2336-517X. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11656/1/2>. [cit. 2024-3-7].

3. Seznam použitých právních předpisů ČR

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů

4. Seznam použitých právních předpisů SRN

Zivilprozessordnung vom 5. Dezember 2005, in jeweils geltenden Fassung

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit vom 17. Dezember 2008, in jeweils geltenden Fassung

Handelsgesetzbuch vom 10. Mai 1897, in jeweils geltenden Fassung

Aktiengesetz vom 6. September 1965, in jeweils geltenden Fassung

Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung vom 20. April 1892, in jeweils geltenden Fassung

Gesetz betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften (Genossenschaftsgesetz) vom 16. Oktober 2006, in jeweils geltenden Fassung

Gerichtsverfassungsgesetz vom 9. Mai 1975, in jeweils geltenden Fassung

5. Seznam použitých právních předpisů Rakouska

Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung – ZPO), RGBl. Nr. 113/1895, in jeweils geltenden Fassung

Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz – AußStrG) vom 12. Dezember 2003, BGBl. I Nr. 111/2003, in jeweils geltenden Fassung

Aktiengesetz vom 31. März 1965, BGBl. Nr. 98/1965, in jeweils geltenden Fassung

Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz – GmbHG) vom 6. März 1906, RGBl. Nr. 58/1906, in jeweils geltenden Fassung

Bundesgesetz über besondere zivilrechtliche Vorschriften für Unternehmen (Unternehmensgesetzbuch), dRGBL. S 219/1897, in jeweils geltenden Fassung

6. Seznam použité judikatury

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3307/2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. 14 Cmo 327/2019-175

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2021, sp. zn. 14 Cmo 38/2020-409

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 3. 2021, sp. zn. 14 Cmo 56/2021-31

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 7 Cmo 492/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2023, sp. zn. 27 Cdo 3039/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1875/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2023, sp. zn. 27 Cdo 676/2023

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 27 Cdo 2929/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3902/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2853/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1982/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1868/2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2022, sp. zn. 7 Cmo 41/2022-22

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2020, sp. zn. 26 Cdo 751/2020

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 2016, sp. zn. 7 Cmo 487/2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 7 Cmo 218/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3451/2020

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 14 Cmo 332/2021-29

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2586/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 Cmo 261/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3483/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1772/2021

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 14 Cmo 4/2019

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 9. 1996, sp. zn. IV. ÚS 230/95

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2023, sp. zn. 14 Cmo 147/2023

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 8. 2019, sp. zn. 14 Cmo 207/2019

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 2. 2024, sp. zn. 7 Cmo 128/2023

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2022, sp. zn. 27 Cdo 2276/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4235/2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 2022, sp. zn. 14 Cmo 211/2022-366

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 7. 2019, sp. zn. 14 Cmo 178/2019

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 7. 2021, sp. zn. 7 Cmo 162/2021

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 7. 2021, sp. zn. 7 Cmo 144/2021

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2017, sp. zn. 27 Cdo 907/2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 7 Cmo 78/2005

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 7 Cmo 523/2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. 7 Cmo 297/2019-62

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 11. 2018, sp. zn. 14 Cmo 256/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 2020, sp. zn. 7 Cmo 296/2016-55

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 7 Cmo 231/2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 7 Cmo 179/2020

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2019, sp. zn. 14 Cmo 76/2019

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 10. 2021, sp. zn. 14 Cmo 199/2021-132

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2024, sp. zn. 7 Cmo 83/2023

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2019, sp. zn. 27 Cdo 32/2019

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. III. ÚS 2671/09

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 10. 2019, sp. zn. 14 Cmo 171/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 419/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 5544/2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2022, sp. zn. 14 Cmo 365/2021-59

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5859/2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 7. 2018, sp. zn. 7 Cmo 507/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2024, sp. zn. 26 Cdo 3314/2023

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2018, sp. zn. 27 Cdo 3439/2017

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 10. 2023, sp. zn. 8 Cmo 124/2023

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4639/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1067/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2228/2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 7 Cmo 104/2021-238

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2022, sp. zn. 6 Cmo 321/2021

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 2. 2022, sp. zn. 5 Cmo 234/2021-197

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1270/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 1495/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2021, sp. zn. 26 Cdo 341/2021

7. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Řízení ve statusových věcech právnických osob

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá právními aspekty řízení ve statusových věcech právnických osob, které je jedním z řízení upravených v zákoně o zvláštních řízeních soudních. Hlavní metodou využitou v této diplomové práci je zejména metoda popisná. Pro část této práce však byla použita i metoda komparační, a to ve vztahu k porovnání s jinými právními úpravami.

Cílem této práce přitom bylo popsat problematiku řízení ve statusových věcech právnických osob a zároveň odpovědět na čtyři s tím související hypotézy, které jsem si stanovila v úvodu této práce. První touto hypotézou byla otázka, jaký je rozsah pojmu „statusové věci právnických osob“ a zda tento pojem v procesněprávním pojetí lze ztotožnit s jeho hmotněprávním pojetím dle občanského zákoníku. Druhá a třetí hypotéza jsou vzájemně propojeny a ptají se na to, zda se dají všechna řízení řazená do řízení ve statusových věcech právnických osob považovat za čistě nesporná řízení, či mají některá z nich prvky řízení sporných a zda lze všechna řízení zahájit i bez návrhu, nebo existují řízení ve statusových věcech právnických osob, která lze zahájit pouze na návrh. Čtvrtá hypotéza pak zněla, zda je ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice právní úprava těchto řízení výrazně odlišná, či se podobá české právní úpravě.

První část této diplomové práce je věnována obecným pojmům, na kterých je celé její téma založeno a se kterými je dále v práci pracováno. Nejdříve práce vymezuje pojem právnické osoby, včetně jejich jednotlivých typů. Dále následuje vymezení toho, co vše patří do statusových věcí právnických osob, a to v několika pojetích. Poté se věnuji souvisejícímu obecnému pojmu procesního práva, kterým je pojem nesporná řízení, včetně zaměření na jejich právní úpravu a na porovnání rozdílů mezi spornými a nespornými řízeními.

Následně se práce věnuje samotnému průběhu řízení ve statusových věcech právnických osob od jejich zahájení přes vymezení účastníků řízení, určení příslušnosti soudu, popis obecných a specifických pravidel pro tato řízení až po rozhodování v těchto věcech. Nejrozsáhlejší část je pak věnována jednotlivým druhům řízení ve statusových věcech právnických osob se zaměřením na právní úpravu konkrétních druhů řízení a na aktuální judikaturu českých soudů, která předmětnou právní úpravu vykládá a upřesňuje.

V poslední části práce je provedena komparace české právní úpravy řízení ve statusových věcech právnických osob s právními úpravami obdobné problematiky ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice.

Závěr pak shrnuje vše, co bylo v rámci této práce k dané problematice zjištěno a formuluje odpovědi na úvodem stanovené hypotézy. Na základě provedeného zkoumání problematiky řízení ve statusových věcech právnických osob jsem přitom došla k závěru, že pojem „statusové věci právnických osob“ v procesněprávním pojetí nelze zcela ztotožnit s jeho hmotněprávním pojetím dle občanského zákoníku. Dále, že některá řízení ve statusových věcech právnických osob nejsou čistě nespornými řízeními a mají některé prvky řízení sporných, kterým je pak i to, že některá tato řízení lze zahájit pouze na návrh. Nakonec bylo zjištěno, že německá a rakouská právní úprava těchto řízení se v mnoha ohledech od té české liší.

Klíčová slova

Řízení ve statusových věcech právnických osob

Právnická osoba

Nesporné řízení

The proceedings in status matters of legal persons

Abstract

The diploma thesis deals with the legal aspects of proceedings in status matters of legal persons, which is one of the proceedings regulated in the Act on Special Court Proceedings. The main method used in this thesis is mainly the descriptive method. However, for part of this thesis the comparative method was also used, in relation to comparison with other legal regulations.

The aim of this thesis was to describe the issue of proceedings in status matters of legal persons and at the same time to answer four related hypotheses that I set in the introduction of this thesis. The first of these hypotheses was the question of the scope of the term "status matters of legal persons" and whether this term in its procedural law concept can be identified with its substantive law concept under the Civil Code. The second and third hypotheses are interlinked and ask whether all proceedings classified as proceedings in status matters of legal persons can be regarded as purely non-contentious proceedings or whether some of them have elements of contentious proceedings and whether all proceedings can be initiated without a petition or whether there are proceedings in status matters of legal persons which can be initiated only on the basis of a petition. The fourth hypothesis was whether the legal regulation of such proceedings in the Federal Republic of Germany and the Republic of Austria is significantly different or similar to the Czech legal regulation.

The first part of this thesis is devoted to the general concepts on which the whole thesis is based and with which the thesis is further elaborated. First, the thesis defines the concept of a legal entity, including its different types. This is followed by a definition of what belongs to the status matters of legal persons, in several concepts. Next, I discuss a related general concept of procedural law, which is the term non-contentious proceedings, including a focus on their regulation and a comparison of the differences between contentious and non-contentious proceedings.

Subsequently, the thesis focuses on the actual course of proceedings in status matters of legal persons from their initiation, through the definition of the parties to the proceedings, the determination of the jurisdiction of the court, the description of the general and specific rules for these proceedings, to the adjudication of these cases. The most extensive part is then devoted to the individual types of proceedings in status matters of legal persons, focusing on the legal

regulation of specific types of proceedings and on the current case law of the Czech courts, which interprets and clarifies the relevant legal regulation.

Finally, the last part of the thesis compares the Czech legal regulation of proceedings in status matters of legal persons with the legal regulation of similar issues in the Federal Republic of Germany and the Republic of Austria.

The conclusion then summarizes everything that has been found in this thesis on the given issue and formulates answers to the hypotheses set out in the introduction. On the basis of the research carried out on the issue of proceedings in status matters of legal persons, I have come to the conclusion that the concept of "status matters of legal persons" in the procedural law concept cannot be fully identified with its substantive law concept under the Civil Code. Further, that some proceedings in status matters of legal persons are not purely non-contentious proceedings and have some elements of contentious proceedings, which is the fact that some of these proceedings can be initiated only by petition. Finally, I have concluded that the German and Austrian legislation on such proceedings differs in many aspects from the Czech legislation.

Key words

The proceedings in status matters of legal persons

Legal person

Non-contentious proceedings